

ISKRA

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA TOVARNE »ISKRA« – KRANJ

7-8

1960

ISKRA

glasilo delovnega
kolektiva
tovarne elektrotehničnih
in finomehaničnih
izdelkov

»Iskra«, Kranj

1960

Št. 7-8

Julij-avgust

Izdaja:

Upravni odbor

Ureja:

Uredniški odbor

Odgovorni urednik:

Boris Kryštufek

Naslov uredništva:

Tovarna »Iskra«

Gorenja Sava 6

telefon 231

(interna 425)

Naslovna slika:

Jalovec iz Trente

Foto

Edo Primožič

Klišeje izdelala:

klišarna CP »Gor. tisk«

Kranj

Tisk:

CP »Gorenjski tisk«

Kranj

Naklada:

4700 izvodov

LETNIK VI.

VSEBINA

- Dve zasedanji DS — Jan
- Kljub velikim težavam polletni plan presežen —
ing. A. Grčar
- Že tričetrt izvoznega plana — Igor Slavec
- Naši prodajni uspehi v prvem polletju —
Igor Slavec
- Na Ljubljano! — Mirko Ljubič
- Naša razstava izdelkov za široko potrošnjo
v Moskvi — Maks Vertačnik
- Priporočila zbora proizvajalcev delovnim kolek-
tivom občine
- Nekaj dni med Iskrani v Sarajevu — Fortunat
Orehek
- Prisrčno srečanje s kolektivom v Novi Gorici —
Beno Dežman
- Obratne nesreče — Jože Pegam
- Strokovni obisk z ambasade ZDA v Lipnici —
Jan
- V svoji sredi imamo svetovno prvakinja v padal-
skih skokih — Jan
- S potapljači »Rezača« — Janko Colnar
- Izdelali smo prve silicijeve diode v državi —
C. J.
- Predsednik prijateljskega Sudana, Ibrahim Abud
na obisku v »Iskri« — Jan
- Personalna kronika

DVE ZASEDANJI DELAVSKEGA SVETA

Na dan 6. julija 1960 popoldne se je sestal naj novi delavski svet na svoje drugo redno zasedanje, za katerega je bil spričo aktualnosti gradiva in glede na čas rednih letnih dopustov, pripravljen obširen dnevni red. Na zasedanju, ki je trajalo od 16. do 21. ure, so člani DS temeljito obdelali vseh 11 točk dnevnega reda in po tehni razpravi sprejeli tudi vrsto sklepov, medtem ko je bilo za nekatera vprašanja dnevnega reda sklenjeno, naj jih ponovno prouči upravni odbor, oziroma ustrezne komisije, da bo pozneje delavski svet lahko o njih konkretnije razpravljal in sprejel ustrezne sklepe.

Po sprejetem dnevnem redu zasedanja je predsednik delavskega sveta, tovariš Julij Novljan, prečital in obrazložil nekaj najbolj bistvenih odstavkov iz Poslovnika delavskega sveta tovarne »Iskra«, ki je bil na programu v prvi točki dnevnega reda. Člani DS so z dviganjem rok končno Poslovnik sprejeli in je s tem dobil veljavnost, po njem pa bo delavski svet odslej upravljal podjetje in reševal vso njegovo problematiko.

V nadaljevanju zasedanja so člani DS sprejeli, oziroma potrdili kandidatne liste za člane devetih komisij delavskega sveta, po katerih bodo reševali posamezna vprašanja podjetja in delovnega kolektiva. Pri tem je bilo sklenjeno, naj bi upravni odbori Obratne ambulante, Samskega doma, tovarniške Restavracije in Počitniškega doma »Iskre« v Ankaranu ostali isti kot doslej, pač pa naj bi za lažje in samostojnejše poslovanje v obratih Nova Gorica in Lipnica formirali samostojne disciplinske komisije. V ta namen naj bi tamkajšnji sindikalni pododbori pripravili predloge za tričlanski disciplinski komisiji, o katerih bi sklepal delavski svet na svojem prihodnjem zasedanju.

Predsednik upravnega odbora, tovariš Vlado Sodin, je podal poročilo o delu upravnega odbora od njegove izvolitve do dneva drugega zasedanja DS. Na drugi seji UO so bile med drugim izvoljene tudi naslednje komisije upravnega odbora: tarifna, stanovanjska, komisija HTZ, komisija za ugotavljanje obratne škode in komisija za dopuste, medtem ko je dosedanja komisija za letovanja odpadla s tem, ker taka komisija obstaja pri Izvršnem odboru sindikata. Iz poročila UO je bilo razvidno, da je le-ta med drugim razpravljal na svojih dosedanjih sejah tudi o izpolnjevanju proizvodnega plana, o ukrepih za uspešno gospodarjenje, o investicijah in podobno. Ko je razpravljal o predlogih komisije za racionalizacijo, je odobril premije za racionalizacije tovarišem Milanu Jelovčanu, Jakobu Jerali in Alojzu Tomazinu, tovarišu Francu Ahačiču pa je odobril enkratno nagrado v znesku 30.000 din za uspešno konstrukcijo avtomata za krivljenje rotor-skih palic za zaganjalnike. Nadalje so bile članom UO minule mandatne dobe določene nagrade za

uspešno in požrtvovalno delo pri upravljanju podjetja, in sicer v skupnem znesku 298.000 din, člani prejšnjega UO in njegovih komisij pa so razen tega prejeli tudi še 3 do 10 dni dopusta.

Med nekaterimi predlogi UO je Delavski svet sprejel sklep za dodelitev 1 milijona Obratni ambulanti za začetna adaptacijska dela, ki jih nujno terja povečano število delavcev in uslužbencev v naši tovarni. Za predvidene adaptacije Obratne ambulante bi v celoti potrebovali okrog 3 milijone, pri čemer pa je računati tudi na pomoč Okrajnega zavoda za socialno zavarovanje Kranj. Načrti za te adaptacije pa so bili že predhodno izdelani. Predlog komunalnega oddelka za nakup 20 stanovanj (dvo in trisobnih) po ceni 4,5 in 5,5 milijonov in s predvideno mesečno najemnino 9 do 10 tisoč dinarjev, je bil zavrnjen, ker obstajajo možnosti, za ta znesek kupiti večje število ustreznijših stanovanj in z dosegljivejšo mesečno najemnino. Sprejet pa je bil sklep, naj bi v poslovnem združenju »Avtomacija« naše podjetje zastopal predsednik delavskega sveta, tovariš Julij Novljan.

Naslednja točka dnevnega reda je zajemala razpravo o gospodarskem načrtu našega podjetja in o ukrepih za gospodarjenje v letošnjem letu. Pri tem je delavski svet sklenil čisti dohodek tudi letos razdeliti po enakem ključu kot leta 1959, in sicer na osebne dohodke 81,6 % in na sklade 18,4 %, za trgovinsko-servisno mrežo pa prav tako po lanskem razmerju: za osebne dohodke 85,6 % in 14,4 % za sklade. Nadalje je bilo sklenjeno na osnovi nastalih potreb in obveznosti razdeliti še nerazporejena sredstva v posamezne sklade, iz katerih naj bi ta sredstva črpali v določene namene, da bi bila najbolj učinkovito uporabljena za uspeh celotnega podjetja. Tako je bilo končno sklenjeno tudi, naj se ostanek osebnega dohodka iz leta 1959 razdeli, in sicer 10 milijonov v sklad »Samopomoči«, 5 milijonov pa v sklad skupne uporabe. Izdelan je bil k temu predlog za črpanje sredstev iz sklada skupne porabe, katerega pretežni del pa je na svojih zadnjih sejah sprejel že stari delavski svet. Večino teh razpoložljivih sredstev je DS namenil za izgradnjo stanovanj, s katerimi naj bi omilili stanovanjsko stisko članov delovnega kolektiva, nadalje pa za vzgojo kadrov, za dotacije družbenim organizacijam v podjetju, za zdravstveno preventivo in porodnišnico itd. Končno pa je bila sprejeta tudi delitev sredstev iz sklada za skupno uporabo trgovinsko-servisne mreže, pri čemer je tudi dobršen del sredstev bil predviden za stanovanja uslužbencev trgovinsko-servisne mreže. Sprejet je bil končno tudi predlog za najetje posojila za obratovalna sredstva, potrebna našemu podjetju za izpolnitev povečanega proizvodnega plana.

V naslednji točki dnevnega reda so člani delavskega sveta razpravljali o investicijskem programu za letošnje leto, pri čemer je bil članom predložen izčrpen seznam investicij, glede na sorazmerno skromna sredstva, v letošnjem letu predvidena za investicije, povečini že angažirana za investicije iz minulega leta. Seveda so predvidene investicije prilagojene razpoložljivim sredstvom, bi pa glede na povečanje proizvodnje v podjetju vsekakor morale biti še precej obsežnejše.

Najbolj živahna je bila razprava o 7. točki dnevnega reda, ko so člani razpravljali o predlogu za uvedbo nagrajevanja po kompleksnem učinku. — Člani DS so sprva prisluhnili pojasnilom tovariša Novaka, vendar pa je pozneje prevladalo mnenje, naj se predlog za uvedbo novega načina nagrajevanja še temeljito in podrobno prouči ter predloži delavskemu svetu v pretres na enem prihodnjih zasedanj. Pri tem je bilo tudi predlagano, naj bi s predlogom novega načina nagrajevanja predhodno podrobneje seznanili celotni delovni kolektiv, bodisi prek informativnih sestankov ali našega tovarniškega tiska, šele nato pa naj bi o njegovem sprejetju razpravljali delavski svet.

V nadaljnjih točkah dnevnega reda tega zasedanja so člani delavskega sveta obravnavali predlog za spremembo nekaterih določil tarifnega pravilnika podjetja in predlog za uvedbo nekaterih, nujno potrebnih novih delovnih mest v posameznih oddelkih ter priporočila Zbora proizvajalcev, medtem ko so precej obširno razpravljali in končno z določenimi dopolnitvami sprejeli tudi Pravilnik o formiranju »Sklada samopomoči« za dajanje posojil članom delovnega kolektiva tovarne »Iskra« za dozidavo hiš in v druge namene.

Delavski svet se je na svoje 3. zasedanje po izvolitvi sestal 9. avgusta popoldne. Prisotni člani DS so razpravljali o periodičnem obračunu podjetja za prvo polletje 1960 in priloženih poročilih posameznih sektorjev, kakor tudi o ostalih točkah dnevnega reda, ki je bil dokaj obširen. Posamezna vprašanja so tolmačili tehnični direktor, tovariš ing. Milan Železnik, finančni direktor, tovariš Janko Kralj, in komercialni direktor, tovariš Slavko Fatur, obširna razprava pa je med drugim privedla do naslednjih sklepov:

1. Delavski svet potrjuje poročilo upravnega odbora o delu UO v času od 30. junija do 1. avgusta 1960.

2. Delavski svet določa, da se iz osebnih dohodkov razporedi na nerazporejena sredstva in iz nerazporejenih sredstev v sklad skupne porabe 12 milijonov din.

Od tega zneska se nakaže sindikalni podružnici dotacija v višini 10 milijonov din neto v smislu člena 48. Zakona o sredstvih gospodarskih organizacij.

3. Delavski svet določa, naj komisija odbora samopomoči, ki pregleduje upravičenost prošenj za dodelitev posojila iz tega sklada za gradnjo stanovanjskih hiš, v vsakem posameznem primeru oceni, kdaj bo hiša s tem posojilom uporabna in na temelju tega določi posojilojemalcu datum pričetka odplačevanja anuitet.

4. Delavski svet odobrava najetje kredita 16 milijonov, 678 tisoč in 362 din z 20-letnim odplačilnim rokom in 2% obrestno mero ter letno anuiteto 508.000 din iz sklada skupne porabe. Najetje kredita je potrebno za odplačilo stanovanj v blokkih za vodovodnim stolpom v Kranju.

5. Delavski svet odobrava gradnjo stanovanj za uslužbence področne organizacije v Skopju in daje svojo soglasnost, da se v okviru sredstev skupne porabe Trgovinsko servisne mreže naše področje v Skopju polnoveljavno udeleži natečaja za gradnjo stanovanj pri občini Idaja — Skopje, in sicer do višine 2.200.000 din soudeležbe.

6. Delavski svet je sprejel na znanje naloge in priporočila, ki jih je dala komisija za pregled zaključnih računov za leto 1959 in se je v celoti strinjal s pripombami upravnega odbora k posameznim nalogam te komisije.

7. Komisija za sklepanje in odpovedovanje delovnih razmerij naj do prihodnjega zasedanja delavskega sveta izdela izčrпно poročilo o gibanju kvalificirane in visokokvalificirane delovne sile v letošnjem letu in o možnostih zaposlitve strokovnjakov v naši tovarni.

8. Delavski svet zadolžuje upravni odbor, da pregleda plan prodaje, in sicer njegovo postavitve in vodenje po načelih, ki veljajo v tovarni.

9. Delavski svet potrjuje periodični obračun podjetja za prvo polletje leta 1960 v celoti po predlogu upravnega odbora.

10. Delavski svet zadolžuje tehničnega direktorja, da skupno s predsednikoma delavskega sveta in upravnega odbora skliče sestanek predsednikov ustreznih komisij delavskega sveta in nekaterih strokovnjakov zaradi posvetovanj in ugotovitev novih možnosti glede proizvodnje, plasmaja in perspektivnega razvoja naših artiklov.

Poročilo tega posvetovanja naj delavskemu svetu na prihodnjem zasedanju poda gospodarska komisija DS.

11. Delavski svet priporoča tehničnemu sektorju, da pospešeno uvaja standardiziranje materiala po istih principih, kot je bilo to urejeno v orodjarni.

12. Delavski svet sprejema polletni periodični obračun Trgovinsko-servisne mreže za prvo polletje 1960 po predlogu upravnega odbora s tem, da potrjuje: izredne izdatke v višini 1.803.731 din in izredne dohodke v višini 3.462.208 din.

V izrednih izdatkih zapopadeni znesek 693.965 din predstavlja neuporabni material, katerega odpis se s tem sklepom prav tako odobrava.

13. Delavski svet potrjuje periodični obračun Restavracije Iskra za prvo polletje 1960 po predlogu upravnega odbora.

14. Delavski svet odobrava izplačilo nagrad članom upravnega odbora Restavracije Iskra.

Nagrade se plačajo iz sredstev Restavracije.

15. Delavski svet potrjuje pravilnik o štipendijah po predlogu upravnega odbora.

16. Delavski svet sprejema predlog upravnega odbora in potrjuje predloženi pravilnik o čuvanju,

nošenju in uporabi orožja, potrebnega za varstvo premoženja, ki ga podjetje upravlja.

17. Za področno prodajno-montažno-servisno organizacijo se formira podkomisija za sklepanje in odpovedovanje delovnih razmerij v naslednjem sestavu:

predsednik: Franc Dolenc — Ljubljana
člani: ing. Albin Peljhan — Ljubljana
Vida Horaček — Zagreb
Peter Alanović — Beograd
Stanka Ošabnik — Kranj

Naloge komisije bodo dane predsedniku komisije naknadno.

18. Za področno prodajno-montažno-servisno organizacijo se imenuje disciplinska podkomisija v naslednjem sestavu:

predsednik: ing. Borivoj Dugić — Beograd
člana: Franjo Valenčič — Reka
Janez Toroš — Ljubljana

Naloge komisije bodo dane predsedniku komisije naknadno.

19. Za obrat v Lipnici se imenuje disciplinska podkomisija, v katero so določeni naslednji tovariši:

predsednik: Janez Debelak
člana: Anica Finžgar
Franc Peternel

Naloge komisije bodo dane predsedniku komisije naknadno.

20. Za Tovarno avtoelektrike v Novi Gorici se imenuje disciplinska podkomisija, v katero so določeni naslednji tovariši:

predsednik: Aco Čerče
člana: Alojz Čufer
Ester Hmeljak

Naloge komisije bodo dane predsedniku komisije naknadno.

21. Delavski svet je pregledal poročilo Sveta za industrijo ObLO Kranj o gibanju gospodarstva v prvem polletju leta 1960 in obravnaval tozadevna priporočila zbora proizvajalcev.

Delavski svet meni, da so priporočila pozitivna in ugotavlja na podlagi predloženih podatkov in razprave v zvezi s polletnim obračunom, ki je bil obravnavan na današnjem zasedanju, da se naše podjetje ravna po smernicah, navedenih v teh priporočilih.

22. Delavski svet odobrava razdelitev kolektivnih premij za poslovni uspeh podjetja v višini 50 % mesečnih osebnih dohodkov za prvo polletje v smislu tarifnega pravilnika, takoj, ko bo to mogoče.

ZANIMIVO

Ing. Alojz Grčar

POMISLEKI MEDICINE K AVTOMATIZACIJI

Nedvomno je avtomatizacija zelo pomembna in koristna pridobitev zadnjega časa, vendar pa so nekateri zdravstveni delavci po svetu prišli do nekaterih ugotovitev kot na primer, da je delne vzroke za preobremenjenost, izčrpanost, notranji nemir, za nekakšno duševno pobitost in podobne, danes zelo pogostne pojave, treba iskati tudi v uvajanju avtomatizacije v industrijo.

Gre namreč po mnenju teh zdravnikov predvsem za to, da velika večina v industriji zaposlenih, pač ne razume zamotane delovne procese v sodobni industriji, cziroma občutek nedoraslosti takšnemu avtomatiziranemu načinu proizvodnje. Nove avtomatične naprave terjajo enolično in nenehno ponavljanje, nenehno kontrolo naprave in njene delovanja ter stalno in povečano pozornost, puščajo pa na delavcih določene duševne reakcije, zaradi dolgočasnih in preenostavnih delovnih gibov, ki sčasoma delavca napravijo nekako »avtomatiziranega«. V posameznih primerih se te reakcije močno odražajo v duševni utrujenosti in različnih znanih nemira in pobitosti.

Nekateri strokovnjaki so odkrili pri delavcih z manjšo usposobljenostjo izrazit kompleks manjvrednosti zaradi

KLJUB VELIKIM TEŽAVAM POLLETNI PLAN PRESEŽEN

Kljub nizki proizvodnji v mesecu juniju je bil polletni plan presežen. Po posameznih oddelkih je stanje naslednje:

Oddelek	Blagovna proizvodnja v 000 din			Skupna proizvodnja v 000 din		
	predv.	proizved.	%	predv.	proizved.	%
Mont. rot. s. in Nova Gorica	1139.949	1088.531	95.4	1151.244	1099.455	95.4
M. instrumentov	252.946	234.864	92.8	289.246	272.466	94.3
M. splošna	1642.254	1699.571	103.3	1654.734	1740.407	105.2
M. kinoakustike	338.714	397.037	117.2	338.714	405.529	119.6
M. central	735.063	768.498	104.5	735.063	770.852	104.8
M. usmernikov	209.250	235.134	112.3	224.850	248.953	110.7
Selenski stavki	204.000	237.360	116.2	288.700	336.522	116.5
Oddelek Lipnica	17.900	45	—	37.940	45	—
Ostalo	16.948	20.114	118.7	23.857	20.114	84.5
	4557.024	4681.154	102.7	4744.348	4894.343	103.2

Izpolnitev letnega proizvodnega plana torej še vedno ni kritična, saj smo v prvi polovici leta dosegli 49 % letne zadolžitve. Pripominjamo, da smo v preteklem letu v prvi polovici proizvedli 45,3 % letne proizvodnje. Seveda pa moramo računati s tem, da je bil v preteklem letu še možen večji napredek,

medtem ko lahko smatramo, da so bile letos že v prvi polovici leta v glavnem izkoriščene razpoložljive kapacitete. Se vedno smo pa prepričani, da bomo letni povišani gospodarski plan lahko izpolnili, saj mora biti proizvodnja v drugem polletju samo za dva odstotka višja kot je bila v prvem polletju. Seveda pa je vse odvisno od dobav materiala. Upamo, da se bo z dodelitvijo dodatnih obratovalnih sredstev položaj popravil.

Kljub nizkemu doseganju plana je napredek glede na preteklo leto velik. Navajeni smo gledati uspeh podjetja po tem, kako smo uspeli zadovoljiti tržišče. Ker pa so v letošnjem letu potrebe tržišča izredne, tako da skoraj vse izdelke dobavljamo z zamudo, smo proizvedli v letošnji prvi polovici leta za skoraj 50 % več kot v prvi polovici lanskega leta. Spodnji pregled nam kaže blagovno proizvodnjo v letošnjem in lanskem prvem polletju po stalnih cenah.

Oddelek	I. polletje 1959 v 000 din	I. polletje 1960 v 000 din	%
Montaža avtoelektrike in Nova Gorica	639.573	1.235.636	193,0
Montaža instrumentov	139.307	262.095	135,7
Splošna montaža	1.304.804	1.715.921	131,5
Montaža kinoakustike	424.078	647.808	152,5
Montaža tel. central	611.895	783.512	128,0
Montaža usmernikov	188.757	236.532	125,6
Selenski stavki	118.941	346.150	291,0
Oddelek Lipnica	19.659	45	—
Ostalo (usluge)	52.986	20.114	38,0
	3.554.000	5.247.813	147,8

Posebno povečanje izkazujemo pri proizvodnji izdelkov avtoelektrike in pri selenskih stavkih.

Proti koncu meseca junija nam je uspelo končati adaptacijo obrata Lipnica in smo že preselili montažo številčnika. Stroje za izdelavo sestavnih delov bomo preselili v prvi polovici meseca julija. V začetku avgusta bomo začeli s prenosom obdelovalnih strojev v Novo Gorico in s tem znatno zmanjšali transport sestavnih delov, ki jih trenutno še vse izdelujemo v Kranju, saj je sedaj preseljena v novi obrat že skoraj celotna montaža. Vendar bomo te stroje za sedaj postavili le provizorno, ker nam za dokončno opremo obrata manjka še precej strojev in naprav, ki jih bomo dobili z drugo rekonstrukcijo, ki jo je treba čimprej izvesti. — V obratu Otoče teko še gradbena dela, ki sorazmerno počasi napredujejo.

Največji problem v Kranju je premajhna kapaciteta lakirnice, ki po povečanju proizvodnje števca ni kos vsem nalogam. Že izdelani sestavni deli čakajo pred lakirnico in zasedajo hodnike in delavnice. Zato smo začeli v lakirnici uvajati tretjo izmeno, da bi vsaj delno dobavljali montažam najnujnejše sestavne dele in zmanjšali zastoje na minimum. Zato je trenutno najnujnejša gradnja dodatnih prostorov za lakirnico.

Zaradi stalno naraščajočih problemov in vedno večjih potreb prodajnega oddelka, je nujno, da celotni kolektiv kot en moč zgrabi za delo, da bomo čimbolj izkoristili obstoječe možnosti in da pripravimo tovarno na še znatno večje naloge, ki se nam obetajo v prihodnjem letu.

Igor Slavec

ŽE TRIČETRT IZVOZNEGA PLANA

Ce upoštevamo povečanje jugoslovanske zunanjetrgovinske pasive (pomeni, da smo veliko več uvozili kot pa izvozili), ki znaša v I. polletju 1960 blizu 50 milijard dinarjev, potem lahko rečemo, da je bil dosedanji letošnji izvozni uspeh našega podjetja zavesten prispevek kolektiva »Iskra« k zmanjšanju te velike razlike med jugoslovanskim uvozom in izvozom. »Iskra« je za letos planirala izvoz v vrednosti 321.000 dolarjev. Že v prvem polletju pa je bilo izvoženih skupno za 242.724 dolarjev ali 75,5 % celotnega našega izvoznega plana. To nam kaže, da je bil naš polletni plan izvoza večji od predvidevanj, in to zlasti zaradi skrajnega izkoriščanja vseh možnosti za izvoz naših izdelkov v inozemstvo. To je povsem v smislu navodil naših najvišjih organov, da ustvarimo kolikor mogoče več deviz z izvozom kvalitetnih izdelkov, kajti brez izvoza ni uvoza.

tako neverjetno obsežnega razvoja in napredka sodobne tehnike in industrije. Znatno večji duševni napor, ki nastane zaradi povečane odgovornosti delavca (velike industrijske investicije: stroji, material, orodje, izgube zaradi izmeta in tako dalje), pripomore do notranjega nemira, pobitosti, živčne razvrzanosti, ob povečanih občutkih in razpoloženju pa lahko delavca privedejo celo do tega, da ga delovno mesto tolikanj nezadovolji, da ga pusti in si poišče drugo. K temu po svoje prispeva enostavno, mehanično gibanje pri delu, ki človeka pač ne zadovoljuje, temveč mu celo poveča nezanimanje za delo, kar pa navadno kvarno vpliva na kakovost dela, delovni tempo itd.

Medtem pa bi moral moderni način dela, temelječ na znanstvenih odkritjih in dognanjih, pomeniti neko vrsto ustvarjalnega dela v smislu psihološke sprostitve, ne pa samo delček dobro organizirane avtomatizirane proizvodnje.

Skratka, nekateri zdravstveni strokovnjaki menijo, da nove metode avtomatičnega dela (pospeševanje delovnega ritma, skrajševanje odmorov med delom), niso najbolj prikladne za določene delavce z nižjo strokovno kvalifikacijo, ki težko prenašajo nenehno ponavljanje enostavnih gibov pri takem delu. Enoličnost avtomatiziranega dela pa ima končno lahko tudi škodljive posledice za varnost delavca pri delu. S povečanjem osredotočenosti na delo in z nenehnim ponavljanjem mehanskih gibov rok, so dani pogoji tudi za povečanje števila nesreč pri delu, zato priporočajo ti zdravstveni strokovnjaki namesto enega daljšega odmora med delom, več krajših in pa tudi večkratno premeščanje delavcev na druga delovna mesta v istem oddelku, da bi tako določeno delo delavcu ne postalo prekmalu odvratno in škodljivo njegovemu duševnemu razpoloženju.

PROIZVODNJA ELEKTRIČNE ENERGIJE

Največji proizvajalec električne energije v Evropi je nedvomno Velika Britanija, ki proizvaja povprečno okrog 8,76 milijard KWh. Na drugem mestu je Zahodna Nemčija z 8,7 milijardami KWh mesečno, Francija 4,88, Italija okrog 4, Švica 1,8, a naša država nekako 200 milijonov kWh. Te številke se nanašajo na proizvodnjo električne energije v letu 1959. Največji proizvajalec električne energije na svetu pa so Združene države Amerike s povprečno mesečno zmogljivostjo 66,2 milijarde KWh, medtem ko podatkov o zmogljivostih v elektrarnah Sovjetske zveze niso znani.

MONTAŽA ELEKTRONSKEGA CENTRA V BEOGRADU KONČANA

V zveznem Zavodu za statistiko v Beogradu so končali z montažo elektronskega centra, ki bo zamenjal delo 6000 uslužbencev. Strokovnjaki ameriške firme IBM, ki nam je dobavila ta stroj za 1,8 milijona dolarjev, so končali montažo in preizkusili njegovo de-

lovanje. V elektronskem centru bodo lahko v kratkem začeli obdelovati podatke velikih statističnih akcij, kot sta popis prebivalstva in kmetijstva. Vsi podatki velikega popisa prebivalstva, ki naj bi se začel leta 1961, bodo obdelani v elektronskem centru, in sicer v letu dni, medtem ko podatki popisa iz leta 1953, na klasični način, še zdaj niso dokončno urejeni.

NOV SISTEM ZA PROJEKCIJO FILMOV

Strokovnjaki v laboratorijih Inštituta za proučevanje filmske tehnike v Göttingenu v Nemčiji, so pred nedavnim izpopolnili nov sistem projiciranja normalnih filmov na široko platno. Pri tem projicirajo film na 25 metrov široko platno s pomočjo samo ene projekcijske kamere in ne, kot je pri nekaterih sistemih, ko uporabljajo tri ali celo več projekcijskih kamer, ki so seveda sinhronizirane.

Pri novem sistemu torej ne bo potrebnih več projekcijskih kamer, pač pa le ena sama, s hitrim navpičnim tekom — 75 vrtljajev na minuto in, ki enakomerno razporeja sliko po vsej površini kinematografskega platna. Ta sistem projiciranja filmov na širokem platnu je zasnovan na optičnem triku in sorazmerno počasnem prilagajanju človeškega očesa spremembe slike na kinematografskem platnu. Slike se v projektorju namreč gibljejo precej hitro — 1,25 m v sekundi.

Kaže, da se bo novi sistem, ki mu uradno še niso določili dokončnega imena, že v bližnji prihodnosti uveljavil, ker je cenejši in bolj ekonomičen od ostalih sistemov.

PLASTIČNE DELOVNE ROKAVICE

Neko ameriško podjetje je po dolgotrajnem preizkušanju izdelalo delovne rokavice iz posebne plastične snovi, ki so pokazale vsestransko uporabnost, zlasti pri delih s kemikalijami, ki utegnejo škoditi koži na rokav. Te rokavice so zelo elastične, ne prepuščajo, razen tega pa so precej bolj trpežne od navadnih gumijastih rokavic ali rokavic iz določenih plastičnih snovi. Njihova prožnost je tolikšna, da prav nič ne ovirajo gibanja prstov pri še tako zamotanih delovnih operacijah. Rokavice imajo zgoraj vinilsko prevleko, v notranjosti pa mehko pleteno podlogo, ki se razteza ali krči povsem skladno z zgornjo površino rokavic in tako je omogočeno nemoteno prijemanje tudi mokrih predmetov, ker ne zdrsiijo. Rokavice so nadalje tudi odporne proti večini kemikalij in mineralnim kislinam ter jih je moč uporabljati malone pri vsakem delu, ki terja delovne rokavice, ki naj delavčeve roke zaščitijo pred škodljivim delovanjem raznih kemikalij, kislin in strupenih snovi.

NAGRAJEVANJE DELAVCEV

V največjem gradbenem podjetju »Krajina« v Banja Luki, je bilo pred kratkim slavnostno zasedanje delavskega sveta ob 10-letnici delavskega samoupravljanja. Od ustanovitve tega pod-

Po mesecih je naša prodaja v inozemstvo potekala takole:

	dolarjev	%
januar	29.878	12,3
februar	41.077	16,9
marec	55.210	22,7
april	51.063	21,1
maj	41.436	17,1
junij	24.060	9,9
	242.724	100

Doslej smo letos torej izvozili v dinarski vrednosti za približno 300 milijonov, kar je okrog 6 % celotne letošnje prodaje. Po skupinah izdelkov pa smo izvozili:

	dolarjev	%
kinoprojektorji in kinoakustične naprave	39.352	16
električni števeci in merilni instrumenti	138.923	57
telefonske centrale	23.230	10
telefonski aparati	13.665	6
vrtalni stroji in avtoelektrika	7.580	3
selenski usmerniki in stavki	19.972	8
	242.724	100

Ti podatki nam kažejo, da je težišče našega letošnjega izvoza v izdelkih merilne tehnike, oziroma bolj konkretno — v električnih števcih. To je logična posledica (in vzrok) za povečano proizvodnjo števecov in lahko pričakujemo, da jih bomo v prihodnje izvažali še več. V primerjavi z izvozom števecov je bil izvoz kinoprojektorjev prav malenkosten, kar je posledica sorazmerno šibkih proizvodnih zmogljivosti, na drugi strani pa velikega povpraševanja po teh izdelkih na domačem tržišču. Treba pa je pripomniti, da je neizpolnjevanje planskih nalog glede proizvodnje kinoprojektorjev tipa NP 21 ustvarilo skoraj nemogoč položaj na domačem trgu, v izvozu pa zavračanje in zavlačenje dobav v inozemstvo. Samo v Turčiji smo zaradi tega izgubili precej interesentov, ki so namesto od nas, kupili projektorje v Italiji, kjer so jim naročene aparature takoj dobavili!

Kakor v prejšnjih letih, so bili tudi v letošnjem prvem polletju naši glavni odjemalci Turčija, Indija, Iran (Perzija), Egipt, Sirija, Libanon in Vzhodna Nemčija (DDR), ki je prevzela zapoznelo dobavo selenskih stavkov iz lanskega leta.

Kljub vsem težavam, na katere smo naleteli pri izvozu v Turčijo (zakasnele dobave z naše strani in sprememba vlade v Turčiji), je ta država še vedno na prvem mestu v našem izvozu. Letos pa se je pojavila kot novi večji kupec Indija, kar je vsekakor rezultat trgovinskega sporazuma med Indijo in našo državo, ki je bil sklenjen konec preteklega leta. Upati je, da bomo v to državo lahko izvažali še več našega blaga, če bomo le dovolj disciplinirani. Ta nedisciplina pri dobavah je letos zelo izrazita v odnosu kupcev selenskih stavkov iz Vzhodne Nemčije do nadaljnjih naročil pri »Iskri«. Z največjo težavo so prevzeli zadnjo izdelano količino stavkov, za nova naročila pa se (verjetno zaradi slabe izkušnje lani) nikakor ne morejo odločiti. Naročili so jih pač drugje. To nas bo morda izučilo, saj je posledica dovolj zgovorna: zmanjšanje proizvodnje selenskih stavkov. Preveč optimistične napovedi glede možnosti proizvodnje selenskih stavkov v letu 1959 so doživele tako slab zaključek.

Kdor redno zasleduje poročila o izvozu izdelkov naše tovarne, je gotovo takoj opazil, da sta iz seznama kupcev izpadla Čile in Brazilija, kar pa še ne pomeni, da smo ti dve tržišči tudi izgubili. Čile je zaradi elementarnih nesreč, ki so letos zadele to deželo, v precej težkem gospodarskem položaju, zato je zastoj v izvozu v to deželo razumljiv. Z Brazilijo so stvari nekoliko drugačne, zato smo v stalnih stikih in nam bo do konca leta verjetno uspelo spet plasirati določeno količino naših izdelkov, čeprav po precejšnjem premoru.

Z Iranom se posli razvijajo normalno kot v prejšnjih letih, približno na isti višini in v okviru enakih količin. To velja tudi za Egipt in Sirijo.

Če torej pogledamo našo izvozno dejavnost kot celoto in analiziramo realizacijo izvoznega plana v prvem polletju, pridemo do naslednjih ugotovitev:

Za nastop na svetovnih tržiščih, ob veliki mednarodni konkurenci, smo še vedno pretogi in prepočasni. Naše dolarske cene so večkrat previsoke, čeprav v glavnem izvažamo z minimalnim dobičkom. To pomeni, da je naša proizvodnja ali predraga ali pa ne ustrezajo sedanjemu položaju veljavni izvozno-devizni predpisi. Velike težave imamo redno pri zbiranju in kompletiranju posameznih pošiljk. Zgodi se na primer, da je v zahtevanem roku izdelan kinoprojektor in ves pribor, odprema pa se zavleče zaradi pomanjkanja filmskih svitkov, ali pa pri telefonskih centralah, ker nimamo pravočasno

prilavljene baterije. So pa celo še hujši primeri, ko gre tudi za 1 vijak ali napisno tablico. Naravnost tragično pa je stanje z rezervnimi deli, kot tudi z dobavami zobatih koles za pomik filma, telefonskih in mikrofonskih vložkov za telefone in podobno. Ni namreč dovolj, da nekatere izdelke izvažamo, nadvse važno je, da izvožene naprave tudi vedno nemoteno obratujejo. In naša, ne zadnja pripomba — prepočasi uvajamo nove tipe svojih izdelkov!

To naše poročilo, misli in pripombe so napisane z edino željo — odpraviti napake, ki zavirajo še večjo uveljavitev »Iskre«, tako doma kot v svetu, kar je naša želja, cilj in potreba, ki jo hočemo in tudi moramo doseči!

Igor Slavec

NAŠI PRODAJNI USPEHI V PRVEM POLLETJU

Plan prodaje za letošnje leto je predviden v višini 8,78 milijarde dinarjev, kar je približno za 700 milijonov dinarjev manj kot plan proizvodnje. Ta razlika je nastala zaradi razlik v cenah, ki jih dosežemo pri izvozu našega blaga in pa zaradi rabatov (popustov) v ceni pri prodaji blaga na domačem tržišču. Vse to skupaj je približno 8% proizvodnega plana. To razliko bomo do konca leta pokrili s prekoračenjem zadanih nalog.

Po panogah je prodajni plan za celo leto 1960 videti takole:

avtoelektrika	2.474.003.000
merilna tehnika in selenski usmerniki	3.204.285.000
kinoakustika	703.969.000
telefonija	2.193.356.000
usluge	206.000.000
	8.781.613.000

Iz tega sledi, da je v absolutnih zneskih še vedno močno na prvem mestu prodajna panoga merilne tehnike in selenskih usmernikov, na drugo mesto pa se je pririnila panoga avtoelektrike, ki je svoje mesto zamenjala s telefonijo.

In kako je potekalo izpolnjevanje plana v primerjavi z istim obdobjem lanskega leta po panogah, nam povedo naslednje številke:

Panoga	Prodaja v I. pol. 1959	Prodaja v I. pol. 1960	Povečanje %
avtoelektrika	621.140.000	1.152.273.000	18,5
meril. tehn. in selen	1.272.707.000	1.738.897.000	13,5
kinoakustika	398.844.000	446.192.000	11,0
telefonija	1.111.207.000	1.308.266.000	11,0
usluge	84.491.000	132.051.000	15,6
skupaj	3.488.391.000	4.777.681.000	13,7

Največje povečanje prodaje z ozirom na isto obdobje lanskega leta je dosegla panoga avtoelektrike 18,5%, celotna prodaja pa 13,7%, iz česar lahko sklepamo, da prodaja naših izdelkov poteka v redu, čeravno so v panogi 6 težave s plasmajem selenskih stavkov, ker je odpadel izvoz teh proizvodov v prvem polletju 1960, v panogi kinoakustika težave zaradi neizpolnjenih planskih proizvodnih nalog (do 31. avgusta 1960 okoli 40 projektorjev v zaostanku). Sicer pa ima vsaka panoga svoje probleme, ki jih skušamo uspešno rešiti v zadovoljstvo kupcev in ISKRE.

Plan prodaje za I. polletje je torej uspešno izpolnjen (121%) in tudi prodaja v juliju in avgustu je potekala normalno, tako da lahko pričakujemo tudi uspešen zaključek letošnjega poslovnega leta.

TRŽIŠČE TERJA VEDNO VEČ NAŠIH IZDELKOV, ZATO
JE IZPOLNITEV LETOSNJEGA PROIZVODNEGA PLANA
ODVISNA OD PRIZADEVANJ SLEHERNEGA IZMED NAS!

jetja je bilo doslej v njem zaposlenih okrog 27.000 oseb, od katerih je sodelovalo v delavskem samoupravljanju nad 700 članov delovnega kolektiva. Na tem zasedanju delavskega sveta so z ročnimi urami nagradili vse tiste delavce, ki so v podjetju zaposleni od njegove ustanovitve. — Prav tako so sklenili nagraditi s povečanim dopustom za 1 do 5 dni vse tiste zaposlene, ki delajo v podjetju »Krajina« že po več let. Ti delavci pa naj bi hkrati prejeli tudi po 500 do 1500 din rednega mesečnega dodatka. Končno pa je delavski svet sprejel tudi sklep, po katerem bodo v prihodnje ob sobotah in dnevih pred prazniki delovni čas poročenim ženam zmanjšali na 6 ur.

AVTOMATIZIRANA SAMOPOSTREŽ- NA TRGOVINA

Na tekstilnem sejmu v Dornbirnu v Avstriji bo nizozemska zveza proizvajalcev umetne svile prikazala popolnoma avtomatizirano tekstilno trgovino bodočnosti. Ta trgovina bo poslovala brez osebja, ker je pač vsa popolnoma avtomatizirana. Cene za blago se bodo glasile v bodoči evropski valuti »Euro«. Skovani bodo posebni kovanci te valute, s katerimi bodo obiskovalci z uporabo posebnih avtomatov kupovali željeno blago. Postrežno osebje bodo nadomeščale posebne mehanične in elektronske naprave. Blago bodo razkazovali obiskovalcem posebni televizorji. Pojasnila o kakovosti in drugih lastnostih blaga bodo obiskovalcem dajali posebni magnetofonski trakovi. Na policah bodo kupci lahko dobili vse potrebne priprave in pripomočke za merjenje dolžine rokavov, obsega pasu in tako dalje. Pri izhodu bo popolnoma avtomatizirana registrirna blagajna, ki bo pokazala točen znesek izkupička in vrnila morebitni ostanek v drobižu.

NORMA TUDI ZA KNJIGOVODJE!

Uspešno poslovanje podjetja je v precejšnji meri odvisno tudi od pripravljenosti posameznika prispevati k skupnim naporom. Zato je povsem naravno, da se mora notranji organizaciji teh služb posvetiti vsaj toliko pozornosti kot ostalim. Povzemamo nekaj misli o tem iz glasila delovnega kolektiva »Elektrocentar« iz Sarajeva:

V želji, da bi dosegli popolno ažurnost in knjigovodje stimulirali za njihovo prizadevanje, smo že leta 1959 začeli z normiranjem knjigovodskih poslov. Uspehi niso izostali, kar je razvidno tudi iz tega, da je bil naš ključni račun izdelan mesec dni pred rokom. Nadurno delo je bilo v gospodarsko računskem sektorju skoraj v celoti odpravljeno, hkrati pa so bili doseženi celo določeni prihranki tako pri izdatkih za osebne dohodke, kot za elektriko, kurjavo itd. Dosegli smo torej tisto, k čemer težijo vsi delavci: k plačilu po delu, od česar imajo koristi tako posamezniki, kakor tudi podjetje in skupnost.

Mirko Ljubič

Na Ljubljano!

(Nadaljevanje in konec)

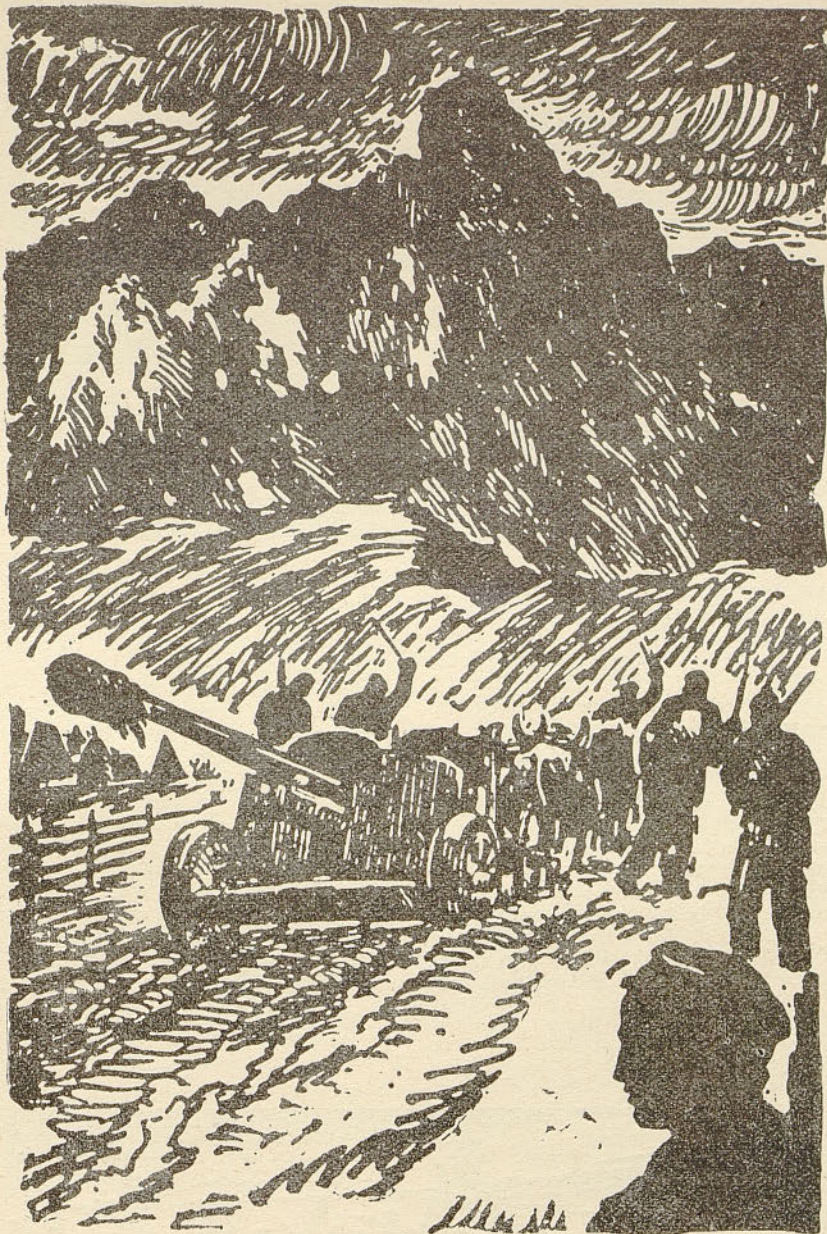
9. maj! V zgodnjem jutranjem mrazu se zgrinjajo partizanske enote z vseh strani proti Ljubljani. Pehota, strojniški oddelki, minometalci, kurirji na konjih in kolesih, pa spet pehota — živa reka ljudi in orožja se nezadržno vali po Dolenjski cesti, da bi čimprej dosegla mesto. Onstran Ljubljane še vedno odmevajo detonacije ročnih bomb in oddaljeni strojniški rafali. Izvidniške enote nadaljujejo preganjanje sovražnika proti Gorenjski, kjer se zapira obroč okrog von Leerovega okupatorskega korpusa. Zavidamo tovarišem, ki dokončujejo naše delo in, ki so prvi stopili na svobodna tla našega mesta.

Pospravili smo topove in se primaknili h glavni cesti. Najraje bi se takoj uvrstili v kolono, toda vojaški red tega ne dovoljuje.

»Povsod na repu!« se jezijo borci, ki jim to čakanje ni všeč. Zavestna vojaška disciplina komaj kroti razburjenje in nestrpnost, ki raste z vsakim trenutkom. Zdi se, da celo živali čutijo veličino dogajanja: nestrpno zvečijo uzde in se nemirno prestopajo med zaprežnicami.

»Fantje, zapnite gumbе na bluzah ter uredite sebe in orožje. V Ljubljano pojdemo kot urejena vojaška enota, kot del velike Titove armade!« nas strezni povelje komandanta brigade. — Kdo se ne bi pokoraval povelju, kdo se ne bi kar najbolje pripravil za sprejem v našem mestu? Nervozno čistimo drug drugega, kot da ne dokončujemo velikega pohoda, temveč, da gremo na sestanek z ljubljanimi dekletom.

Le ena stvar moti naš topničarski ponos, na katero do sedaj nismo mislili. Naši topovi, pripravljeni na kmečke telege, niso videti nič kaj paradni in vseh strani, toda nič pametnega nam ne pade na misel. To bo hud udarec za ugled naše elitne partizanske enote, če bomo morali tako prozaično cizati topove po slavnostno okrašeni Ljubljani!

Branko Sotra:

Partizanski top

»Zakamuflirajmo jih z zelenjem. — Naj predstavljajo vojaško tajnost«, šine v glavo komandirju druge. Večini se zdi predlog pameten. Tako ubijemo dve muhi na mah in naš ugled bo rešen. Topničarji skočijo do bližnjega grmovja in topovi so kmalu odeti v sveže zelenje, iz katerega štrle samo topovske cevi.

»To je pa že globoka ilegala«, se smeje merilec Marko. »To bodo imeli Ljubljančani kaj pometati, koder bomo peljali tole hosto na kolesih!« Borci pa vneto zatikajo zelenje v vse luknje in špranje, tako da bo konspiracija čimpopolnejša.

Toda spet je vozar Nace tisti, ki mu nekaj ni všeč. Roke je potisnil glo-

boko v žepe in mrkega obraza koračil ob koloni. Niti najmanj si ni prizadeval, da bi pomagal pri kamufliranju topov in vprege, še celo za njegovega zvestega Prama mu ni mar.

»Nace, kaj so pa tebi primrznile roke v žepih? Mar ne boš nič pomagal? Pa tudi Prama bi lahko zakamufliral, saj Ljubljančani tako ali tako ne bodo verjeli, da je to konj!« Borci vneto dražijo Naceta, ko so ugotovili, da se v njem nekaj kuha.

»Kdo, jaz? Jaz da bi pomagal pri tem cirkusu? Mar boste Zelenega Jurija po Ljubljani vozili ali nastelj za taka goveda kot ste vi? — Našopirili ste se kot petelini na gnoju in naše pošteno orožje kanite skrivati pred

Ljubljano!« se hudeje Nace. »Ali naj si še jaz poveznem švabsko čelado na črepinjo, da se bom mestnim »frajlam« zdel bolj vojaku podoben? Ne, kar maličite cevi, mene pa pri tem poslu ne bo zraven!«

Nace je rekel svoj amen in vedeli smo, da bo tako tudi ostalo, pa četudi bi prišlo povelje iz glavnega štaba.

»Ne bodi tako osat, Nace!«, ga miri komandir baterije. Dobričina Nace je najboljši vozar v diviziji in zato ima tudi pravico reči svojo. »Vendar, pomisli Nace, kaj pa če so v mestu skriti kakšni sovražni elementi? Menda ne bomo našega orožja razkazovali komur si bodi!«

Nacetova slaba stran je bila politična vzgoja, posebno s tujkami si ni bil nikoli prav na čistem. Ni se bal ne Nemca, ne Laha, pred »sovražnimi elementi« pa je imel neodrejen strah. — Tam od enainštiridesetega se je tolkel z okupatorji vseh barv, toda otipljiv »sovražni element« mu še ni prišel pred mušico... »Če je torej taka, ni da bi se upiral. Previdnost ni nikoli odveč...«

Nacetova zadrega je povzročila splošno veselje med borci. Roke je potegnil iz žepov in neodločno je stal, ne vedoč ali naj pomaga ali ne.

Vendar pa smo se le malo zamislili. Možakar ima svoj prav, toda ničernost ima veliko moč. Mišljenja se razdele: za in proti kamuflaži. Končno besedo ima komisar Dušan. »Tovariši, Nace ni rekel neumno! Mar bi bila naša slava večja, če bi se v mesto pripeljali na motoriziranih oklopnih, na katerih sedajle beži naš poraženi sovražnik? Nič nimam zoper, če se topovi zmerno okrase. Toda to so

naši poštteni partizanski topovi in take jih pokažemo našim ljudem!«

Tako je! Resnica je postala naenkrat tako jasna, naš ponos pa še večji. Nace pa se zadovoljno smehlja, češ, pa je spet enkrat po moje!

Pehotne kolone se pričenjajo redčiti. Nad posavskimi hribi vstaja jutranja zarja. Zarja svobode! Prvi sončni žarki zlatijo vse naokrog in dajejo ljudem in orožju veličasten sijaj. Brigada obnemi spričo velikega trenutka — prišla je vrsta tudi na nas, da se premaknemo proti Ljubljani.

Komandant Boris opazuje urejanje brigade. Visoko na konju daje zadnja navodila za bližnji pohod. Lep je in veličasten kot še nikoli! Počasi spušča dvignjeno desnico in v zgodnje jutro zadoni težko pričakovano povelje:

»Izvidniški vod naprej! Brigada — po baterijah — v topovsko kolono! — Smer Ljubljana...«

Po tolikih letih težkega pričakovanja zarožljajo topovi slovenske topniške brigade po trdi cesti proti Rudniku in naprej proti Ljubljani. Redkokdaj so bile brigadne enote tako skupaj in še na tako lepi cesti. Veliko nas je, ponos nam širi prsi.

Rudnik! Doživljamo sprejem kot po vsej Dolenjski, samo neprimerno lepše in pristréneje je vse. Ni jezika, ki bi znal opisati veselje in radost, ko se je srečala Ljubljana s svojimi osvoboditelji. Vseposvobod se rdeči peterokraka zvezda, na cesto se vsipa cvetje in zelenje. Radostne roke objemajo borce, pozdravljanju in povpraševanju posvojenih ni ne konca, ne kraja. Iz tajnih shramb prihaja na dan najboljše, kar je sestradano mesto hranilo za najhujše. Meščani ne vedo, kaj bi ponudili svojim fantom, kako bi čimbolj

prepričljivo pokazali svojo hvaležnost in ljubezen. Valovi hrupnega veselja se prelivajo čez goste svežnje žice, ki še vedno oklepa osvobojeno mesto. Brigada se mukoma prebija skozi živo gmoto, se ustavlja in zopet poganja naprej.

V nosu me pričinja neprijetno ščemeti. Mar jokam? Ne, to so živci, ki so v kratkem času doživeli toliko krepkih vtisov, da jih ne morem obvladati. Lepa reč, cmera na konju, ki naj predstavlja osvoboditelja in borca! Skrivaj se ozrem po tovariših, pa tudi njim ni laže. Težko je ustaviti solze radosti na možatem obrazu partizana, ki ga objemajo zveste roke žene in otrok, od katerih se je v mislih za vedno poslavljajal pred vsakim bojem ali spopadom. Tudi najhujše krutosti dolge vojne niso mogle zaledeneti mladega srca, da bi ga ne mogel otajati en sam pogled na staro mater ali očeta, ki ponuja sinu težko prihranjene cigarete, pri tem pa se ponosno ozira po sosedih, češ: Glejte, kakšen fant je!

Preveč je tega naenkrat, to mora razrahljati najkrepkejšega moža, preizkušenega heroja. Mi pa smo samo ljudje, golači predrzni, katerim je bilo podarjeno prav vse, od življenja pa do tega veličastnega razkošja, ki nas obdaja!

Na klancu pri šentjakobski šoli se kolona zagodji. Trčili smo ob Dalmatince, ki korakajo v mesto s trnovske strani. Dolgo bo treba čakati, da se pehota prerine skozi ozke ulice starega mesta in, da se povzpemo na Grad, kamor se glasi dnevno povelje.

Razjaham in sloneč na stebru plinske svetilke opazujem vrvež ljudi, živali, vozil in orožja. Na prsih možatih borcev pobliskevajo medalje, prešerno odmeva po mestnih ulicah harmonika partizanskega godca. Vse skupaj se zdi kot nezadržen veletok, ki preplavlja mestne ulice in odplakuje vse gorje, ki ga je preživelo junaško mesto. Hej brigade...

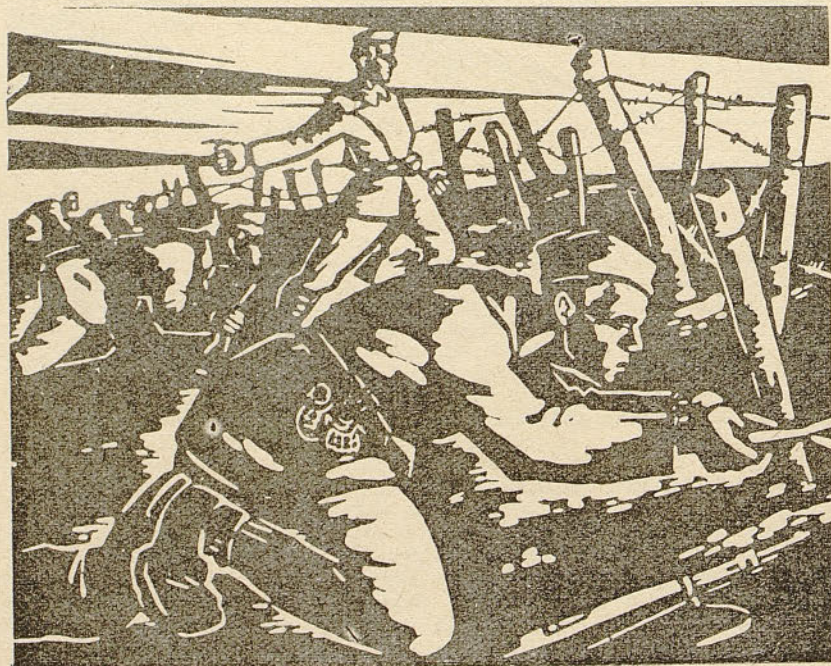
Pri srcu pa mi ni prav lahko, sam ne vem zakaj. Bojim se, da bo vse to prehitro minilo, ali pa, da se ne zbudem in bo konec teh prelestnih sanj. Zdi se mi, da se poslavljam od nečesa velikega, od dobe, ki je iz otrok delala može in iz navadnih ljudi heroje. Utrujeni živci si ne želijo miru in pokoja, temveč se boje, kaj bo prineslo mirno življenje.

K sreči nimam v Ljubljani nikogar, razen daljnih sorodnikov, pa še ti so na drugem koncu mesta. Zato toliko bolj nemoteno opazujem veličastno srečanje, ganljive prizore in tisoč nežnosti, ki jih Ljubljana izkazuje svojim fantom.

Na vogalu šentjakobske šole zapazim dve mični dekleti, ki me nekam v zadregi opazujeta. Kri mi stopi v glavo, kajti dekleti sta pravi lepotici, kot jih že dolgo ni uzrlo partizansko oko. Meni pa je triindvajset let in ne morem si kaj, da mi pogled ne bi uhal v njuno smer. Skušam ohraniti dostojanstvenost, zategnem bluzo in pas; v zadregi obrnem glavo vstran, kajti

Ive Šubic:

Skozi žične ovire

dekleti me le predolgo opazujeta in se dogovarjata nekaj na moj račun. Moja obleka spričo zadnjih dogodkov res ni najbolj čista, morda pa je celo počil kakšen šiv?

Mlajša drži v roki škatlo s cigaretami. Kolikor morem spoznati od daleč, so to slavne predvojne »Neretva«. Če pomislim, da sem že zjutraj pokadil zadnje »partizanke«, ni da bi tako reč jemal vnamar.

»Ti mu jih nesi«, prigovarja mlajša lepota starejši. »Jaz si ne upam!«

»Saj ne bo vzell!« se umika starejša. »Ta je oficir, poglej našitke! Takile imajo plačo in cigaret mu tudi najbrž ne manjka!«

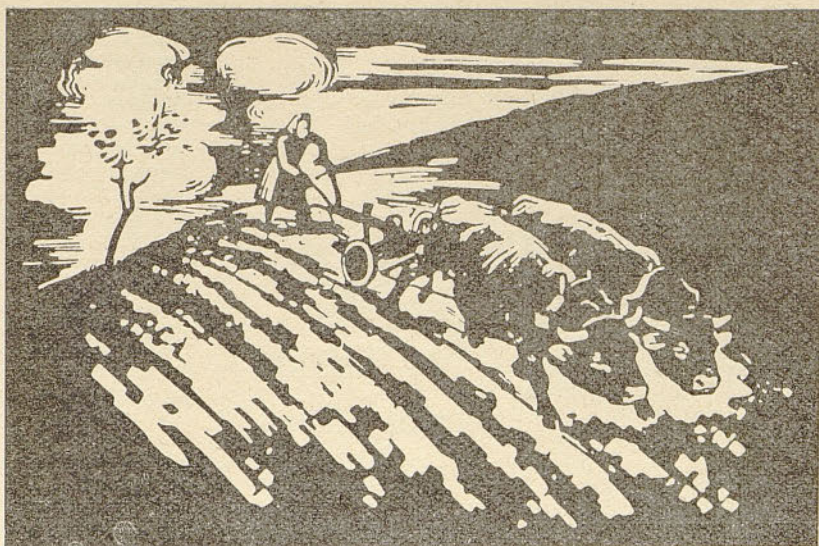
Ha, partizanski oficir, pa — plača! Zlata Ljubljana, kako si včasih prišrna in nevedna! Nehote mi uide smeh, ki v trenutku sprosti situacijo. — Hip nato že držim v roki škatlo s sto »Neretvami«, na licu pa začutim poljub.

»Nate, gospod... tovariš... za fantel!« In že sta izginili. Nepríčakovana zaklada se je polastil brigadnega intendant. Cigarete smo si razdelili pravično in po partizansko. Zdi se mi, da sem bil ena od zadnjih »žrtev« železnega tovarištva in neomajnih pravic kolektiva.

Ceprav je čakanje ena od bitnih sestavin vojaškega življenja, mi prične vsa reč po malem presedati. Dalmatincev je kot listja in trave, že debelo uro se pomikajo enote mimo nas.

»Pozdravljen, tovariš!« Nekdo mi od zadaj stisne komolec. Hitro se obrnem in pred menoj stoji Zdenka — Gorazdova sestra! Skoraj bi je ne spoznal, takšno dekle se je naredila v teh nekaj letih, odkar sem bil zadnjič pri njih. Na shujšanem licu se ji poznajo sledovi vojne, objokane oči pa dajejo slutiti, da morda že ve kruto resnico. Zmedla me je.

»Vse vem, ničesar mi ni treba pripovedovati!« zaihti dekle. »Naj bi se to zgodilo kjerkoli, samo ne tako blizu. — Dobro, da ni matere doma. Odpeljali so jo v koncentracijsko tabori-

Ive Šubic:

Pomlad na osvobojenem ozemlju

šče in je še ni domov.«

Skoraj zasovražil sem dekle, ki je moralo priti pred oči prav zdaj, da kane kapljo gorja v prekipevajočo čašo veselja. Zakaj, s kakšno pravico? Počakala naj bi, da mine opojnost tega dne. Sicer pa smo vedno hodili na ostrini med veseljem in žalostjo. Nekam hladno sem stisnil mladenki roko in zamrmral nekaj kot sožalje, naprej pa beseda ni hotela iz ust. Da, bili so tudi taki, ki jim svoboda ni prinesla osebne sreče. Dobitniki v življenjski loteriji smejo biti včasih tudi trdi. Sicer pa se tudi moja dva brata potikata nekje po brigadah, mlajšemu je komaj štirinajst pomladi. Že več mesecev se nismo videli, kdo ve...?

Zdenka si je otrla oči in mi pogledala globoko v dušo. Razumela je, da ta trenutek nisem sposoben in ne voljan, da bi občutil tuje gorje. V roki je še vedno držala šopek cvetic, ki

jih je hotela podariti meni ali komurkoli naših.

»Pa oprostí, tovariš, hotela sem samo tako...« Nato pa je s sklonjeno glavo počasi odšla nazaj proti Trnovem. S trudnim korakom se je oddaljevala vedno bolj in bolj in z levico nevede trgala nežne glavice pomladanskega cvetja. Neusmiljeno, cvet za cvetom je padal na asfalt in kmalu so jih pregazili trdi vojaški čevlji.

Začutil sem, da sem napravil nekaj zelo grdega, kar se ne bo dalo več popraviti. Saj to je bila tista prava Ljubljana, za katero se je izplačalo boriti, zdaj pa je niti ne poznamo. Planil bi za njo, jo poljubil na čelo — toda bilo je že prepozno. Vojaška disciplina je včasih prav dober vzrok, da ne storiš tistega, za kar ti je pozneje žal vse življenje.

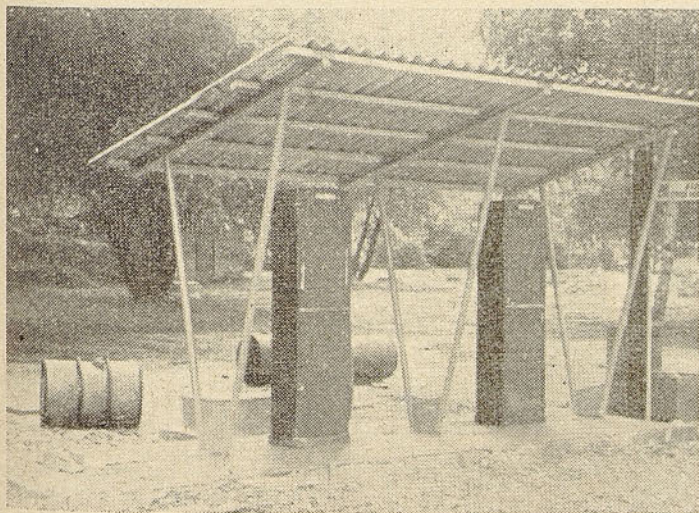
Roka pehote pričinja splahnevati. Brigada krene naprej, po ozkih ulicah starega mesta prvič zadržajo partizanski topovi. Na strmih grajskih dostopih zgrabijo topove krepke roke in jih s precejšnjim naporom, korak za korakom, spravijo na grajsko planoto.

Pod nami vrvi mesto v slavnostnem razpoloženju. Kakor na dlani opazujemo dolge kolone, ki odhajajo proti Gorénjski, da se združijo z enotami, ki od severa zapirajo obroč okrog razbitih in bežečih sovražnih ostankov.

Lepo je biti zmagovalec!

Na grajskem stolpu veselo plapola zastava s peterokrako zvezdo, skupaj z rdečim praporom Gorazda in tovarišev, ki jim ni bilo dano, da bi doživeli ta veliki trenutek. Topel vetrič veje tam od Orlov in Golovca in nam hladi razgreta čela. Bilo je kot pozdrav od Gorazda in njegovih, ki na mrtvi straži večno varujejo pragove našega mesta.

Brigada je razpostavila topove proti vsem štirim stranem neba: Tukaj smo po dolgih 4 letih in ni je sile, ki bi nas še kdaj pregnala od tod!

Kon-
čno
sva
pod
streho

Montažni stolp z napisom »Jugoslavija« je vabil na našo razstavo

Maks
Vertačnik

Naša razstava izdelkov za široko potrošnjo v Moskvi

Zvezna zunanjetrgovinska zbornica FLRJ je organizirala I. jugoslovansko razstavo izdelkov za široko potrošnjo v Moskvi, od 25. maja do 19. junija 1960. Za to razstavo je bilo v Moskvi izredno zanimanje, posebno še, ker smo razstavili blago, za katerega je v SZ največje povpraševanje. Tudi naša tovarna je sodelovala z izdelki merilne tehnike in s kinoprojektorji.

Do Budimpešte sva bila s tovarišem Dolencem sama v kupeju in sva se že veselila, da bo potovanje do Moskve res udobno. Toda v Budimpešti so vstopili novi potniki in kar brž zasedli vsa ležišča. Vročina je bila neznosna, zato sva na vsakem večjem postajališču pohitela na sveži zrak. Pokrajina prek Madžarske je kaj podobna naši Vojvodini — polja, travniki in spet polja, toda vse lepo obdelano.

Prispeli smo v Sovjetsko zvezo, v mesto Čop. Do sem s tovarišem nisva imela nobenih težav, na meji nama celo ni bilo treba odpreti kovčkov. V Čopu smo se zadržali dobre tri ure, ker so na našem spalniku zamenjali celotno podvozje s širšim, 89 centimetrskim, kakršne so železniške proge v Sovjetski zvezi. To delo opravijo mehanizirano. Vagon zapeljejo na poseben tir, ki ima v ustrezni razdalji montirana 4 hidravlična dvigala, po dve in dve na vsaki strani. S temi dvigali vagon dvignejo do potrebne višine in nato zamenjajo garnituro koles, kar vse, skupno s preizkušnjo zavor, traja približno 40 minut.

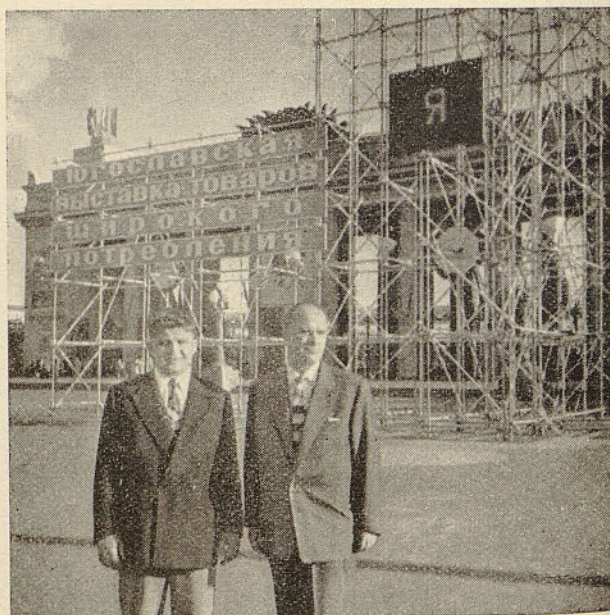
Medtem sem si ogledal kolodvor. Prvo, kar mi je vzbudilo pozornost, je bila izredna čistoča, nadalje avtomati z gazirano vodo, in razlika v času. Kolodvorska ura je namreč kazala 11, moja pa 9. Torej smo morali ure premakniti za 120 minut naprej.

V menjalnici sva zamenjala dolarje, ki so nama jih dali na naši trgovinski zbornici (3!) in za vsakega dobila po 10 rubljev. Mimogrede sem se pozanimal, če morda zamenjujejo tudi naše dinarje in so mi povedali, da za 600 dinarjev lahko dobim 15 rubljev. Z veseljem sem zamenjal vse svoje dinarje, kajti pot do Moskve je bila še dolga, nisem se pa mogel načuditi, da dobim za 600 dinarjev celo 50 % več rubljev kot za ameriški dolar.

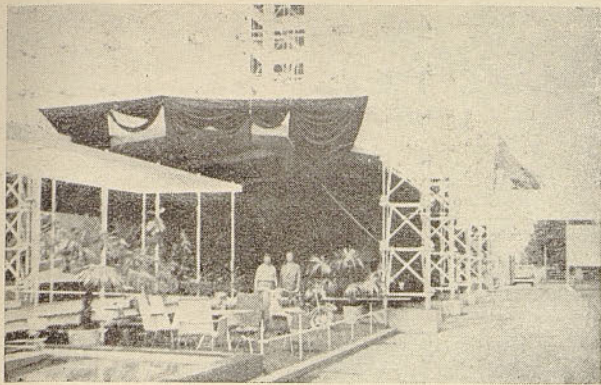
Voznja se precej vleče, čeprav so železniške proge delno elektrificirane. Vlaki vozijo s povprečno hitrostjo 60 do 80 kilometrov, le na eni izmed prog sva izmerila, da se vozimo s hitrostjo 100 kilometrov na uro. Na postajah sva videla, da povsod kopljejo in utrjujejo progo zgolj ženske. Moških pri teh delih skoraj ni bilo videti, vsi delavci pa so imeli na rokah platnene rokavice!

V Kijevu sem se čudil, da so ženske in moški tako slabo oblečeni — v Moskvi bo že bolje, sem si mislil. — Končno smo po 3 dneh prispeli v Moskvo. Že v vlaku sva

kombinirala, v kateri hotel bova šla. Od najinih sopotnikov — eden je bil dirigent moskovske opere, drugi pa tenorist, sva dobila vse podatke o hotelih. Nisva pa dobila informacije, da si ne moreš sam izbrati hotela, temveč ti ga določi »Inturista« v Moskvi. S sopotniki smo se zelo dobro razumeli, no saj so bili ljudje, ki so bili že večkrat izven svojih meja. Moram povedati še primer z brivskim aparatom. Tenorist se je začel biriti z električnim brivskim aparatom Philips. Vprašal sem ga, kje ga je kupil, toda on je skoraj užaljeno odgovoril, da je to sovjetski patent in njihova iznajdba. Pogledal sem ga in videl, da je 100% kopija Philipsa z oznako sovjetske tovarne. Da bi ga prepričali v našo trditev, smo mu pokazali naš Philipsov aparat. Čudno ga je ogledal, zamenjal glavo aparata in videl, da se dá vse zamenjati. Edina razlika je bila v tem, da je Philipsov aparat tekel tiho, njegov je pa precej ropotal. Po tem dogodku je postal tudi on tih. Glede hotela sva si delala nepotrebne skrbi, ker so tovariši, ki so pripravljali razstavo v Moskvi, že rezervirali za naju hotel, ki je v bližini kolodvora Kijevskaja. Tu smo stanovali vsi, ki smo sodelovali na razstavi. Malo sem bil razočaran, ko sem bral napis »Gostinica Kijevskaja«. Mislim sem si — ali tu nimajo hotelov, da moram v gostilno?! No, pa sem se hitro pomiril, ko sem dobil sobo št. 665 in videl, da je to za naše razmere ogromen hotel in da pomeni »gostinica« — hotel. Pred hotelom in v avli je bilo vse polno vzhodnih Nemcev, ki so bili okrašeni z ducati različnih značk. Verjetno so jih dobili pri obiskih različnih tovarn ali pa kupili v trafikah, saj niso drage. Brž ko sva odpravila vse formalnosti v hotelu, sva morala takoj na razstavišče. V bližini našega hotela je tudi eden največjih kolodvorov podzemeljske železnice. Mnogo sem že slišal o lepotaх moskovskega metroja, bil pa sem vedno v dvomu, če je to govorjenje resnično. No, moram priznati, da metro ni samo najlepši na svetu, temveč tudi tehnično odlično opremljen. Vsake pol minute brze vlaki z brzino 80 do 90 kilometrov. Reka ljudi se premika neprenehoma v vse smeri. Izračunala sva po premičnih stopnicah, ki peljejo ljudi od spodaj navzgor in obratno, da je železnica okoli 60 do 80 metrov pod zemljo. Občutek imaš, da si prišel v gnezdo mravljišča. Takoj mi je bilo jasno, da »metro« prevzema levji del osebnega prometa v Moskvi. Zato tudi ne vidiš na cestah, z izjemo tovornjakov in taksijev, kakšnega večjega avtomobilskega prometa. Po cestah, ki so zelo široke, krožijo še trolejbusi, ki pa niso nikdar polni kot pri nas. V podzemeljski železnici se v začetku

»Jugoslovanska razstava izdelkov za široko potrošnjo«, je pisale pred razstavnim paviljonom

Zgraditi smo morali montažno kino dvorano, v kateri smo po ves dan predvajali filme

nisem dobro počutil, to pa zato, ker so te ljudje ogledovali od čevljev pa vse do kravate. Pozneje sem se na to navadil. Ne moreš zanikati, da si tujec. Po obleki in po gumbih te spoznajo kot tujca. Naša razstava je bila v »Parku kulture«. To je ogromen park z odlično urejenimi gredami rož, drevja in ostale zelenjave. Uprava tega parka zaposluje 2860 ljudi vseh poklicev. Tu imaš dovolj klopi, pet kinematografov na prostem, plesišča, gledališča, streljšča, gugalnice itd. Torej tu smo tudi mi. Zelo me je razveselil pred vstopom v park stolp, sestavljen iz jeklenih cevi, na katerem sem prebral »Jugoslavija«. Stolp je bil visok 46 metrov, videti pa je še mnogo višji, ker je bil napravljen v modernem stilu. Ponoči je bil lepo razsvetljen – érke so bile pa neonske. Še dva in pol dneva je bilo do otvoritve razstave. V zaprtem paviljonu so končali skoraj že vsa dela in tudi vsi eksponati so bili v glavnem že postavljeni. Tu so bile razstavljene različne moške in ženske obleke, tekstil, čevlji, gospodinjski aparati, motocikli, kolesa, radio-aparati, televizorji, pohištvo, športne potrebščine, ventilatorji, hladilnice in naši merilni instrumenti. Postavili smo tudi naš normalni in ozkotračni kinoprojektor z ojačevalno napravo. Drugi sestavni del te razstave je bil na prostem. Tu bi morali predvajati naše kratkometražne filme. Dobili smo 10 barvnih filmov o naši industriji, v kateri je tudi ISKRA prikazana, o elektrifikaciji, Zagrebški velesejem, Dubrovnik, Boka Kotorska, o lovu, lesni industriji, poljedelstvu in umetnosti. Vsi filmi so bili izdelani v Ferrania-koloru in ozvočeni v ruskem jeziku. Po projektu, ki smo ga izdelali v Jugoslaviji, je bilo predvideno, da bomo predvajali zvečer od 8. do 10. ure. Ne morem povedati, kako sem se začudil, ko mi je direktor paviljona povedal, da so dali že v časopise, da bomo predvajali ves dan, in to na prostem. Nihče mi ni znal povedati, kako si to predstavljajo. Toda pritisk je bil tako velik, da smo morali rešiti ta problem. Delali smo neprenehoma skoro dva dni in dve noči. Postavili smo iz jeklenih cevi paviljon, dimenzije $25 \times 12 \times 6$ metrov. Pokrili smo ga s črnim platnom, za projekcijo pa pustili potrebno odprtino, ker je bila predvajalnica oddaljena približno 6 metrov od zadnje strani naše kino dvorane. Speljati smo morali še okrog 150 metrov trofaznega podzemeljskega kabla in preurediti aparaturo na 3×220 V, ker v Moskvi nimajo napetosti 3×380 V. Vse smo pravočasno napravili in nervozno čakali, kakšen bo odziv za našo razstavo. Že prvi dan je pokazal, da bo obisk večji od vseh pričakovanj. Tisčči so čakali ure in ure na soncu, da so prišli v paviljon. Toda tu moram pripomniti, da smo vsi mislili, da bodo ljudje šli hitreje skozi paviljon, nismo računali, da se bodo postavili eden po eden v vrsto in tako ogledovali vsak predmet posebej. Ni bilo nobenega prehitevanja. O vsem so hoteli informacije. Kakšne so povprečne naše plače, koliko stane obleka, sladkor, kruh, radio, televizor, hladilnica, avto itd. Nadalje, če lahko potujemo iz mesta v mesto in v inozemstvo.

(Nadaljevanje)

Priporočila zbora proizvajalcev delovnim kolektivom občine

Zbor proizvajalcev Občinskega ljudskega odbora Kranj je 2. avgusta razpravljal o uspehih gospodarstva na področju občine v I. polletju 1960. Pri tem je bil ugotovljen splošni napredek, kar potrjuje za skoraj 20 % večji obseg industrijske proizvodnje na področju kranjske komune. Vsi ti podatki potrjujejo upanje na uspešen zaključek petletnega plana že v tem letu, saj je bila vrednost industrijske proizvodnje v letošnjem prvem polletju za 3626 milijonov večja od proizvodnje v istem obdobju lanskega leta. Da pa bi bile naše letošnje naloge uspešno izpolnjene, je svet proizvajalcev na tej seji sprejel naslednja priporočila delovnim kolektivom:

1. Delovni kolektivi naj skrbijo, da bo tudi v II. polletju dosežen dosednji nivo proizvodnje. V tistih kolektivih, kjer je proizvodnja izpod realizacije polletnega plana, naj podrobno analizirajo vzroke zaostanka in osredotočijo vse napore v to, da izpolnijo določeno plansko obveznost. Le uspešna realizacija letnega plana, ki je hkrati tudi izpolnitev dosedanjega perspektivnega plana predstavlja realno osnovo za nadaljnje planiranje gospodarskega razvoja posamezne gospodarske organizacije.

2. V komercialnem poslovanju naj gospodarske organizacije zagotove kar najugodnejši plasma svojih proizvodov, da bo dosežen planiran obseg družbenega bruto produkta.

3. Glede na splošno gospodarsko problematiko naj delovni kolektivi izkoristijo vse možnosti, da povečajo izvoz svojih izdelkov, zlasti takšnih, za katere ni potreben uvožen reprodukcijski material.

4. Pomembno odgovornost predstavlja za kolektive problematika s področja cen. Organi upravljanja bodo morali s skrbnostjo dobrega gospodarja obravnavati oblikovanje cen, ker bi vsako pretiravanje z družbeno-ekonomskih vidikov imelo le negativne posledice. Delovni kolektivi naj si zagotove ekonomsko realno razmerje med poslovnimi stroški in dohodkom.

5. Delovni kolektivi naj kreditni problematiki posvetijo vso pozornost, pri čemer naj upoštevajo osnovne smernice, ki jih dosednji ukrepi na tem področju zasledujejo. Kljub težavam v posameznih podjetjih naj delovni kolektivi izkoristijo vse možnosti in poiščejo notranje rezerve, ker bo le na tak način mogoče zagotoviti dosedanje uspešnost proizvodnje in poslovanja. Za uspešno reševanje teh problemov bo potrebno vztrajati na doslednem izpolnjevanju pogodbenih obveznosti in odpravljanju vseh pojavov finančne neurejenosti in nediscipline v kreditnem poslovanju. Pri nadaljnjem razdeljevanju dohodka naj delovni kolektivi upoštevajo potrebe po obratnih sredstvih.

6. Delovni kolektivi naj analizirajo vzroke nizke realizacije investicijske dejavnosti po posameznih podjetjih in naj poskrbijo, da bo investicijski program kar najugodnejše realiziran.

7. Zaposlovanje in produktivnost dela naj delovni kolektivi budno spremljajo. Novo delovno silo naj zaposlujejo le tam, kjer se zagotavlja povečan ekonomski efekt na zaposlenega. Proučevanje gibanja produktivnosti dela naj bo stalna naloga organov upravljanja, hkrati pa naj izpolnjujejo sistem nagrajevanja po delu, da bo zagotovljena realna razdelitev osebnih dohodkov glede na prizadevnost in delovni učinek, ker je to najboljša spodbuda za vsestransko nadaljnje razvijanje gospodarjenja.

8. Zbor proizvajalcev priporoča delovnim kolektivom, da z obravnavanih stališč, navedenih v poročilu in v teh priporočilih, na zasedanju delavskega sveta analizirajo rezultate polletnega gospodarjenja v posameznem podjetju in za uspešno nadaljnje gospodarjenje sprejmejo ustrezne sklepe, ki naj jih posredujejo zboru proizvajalcev.

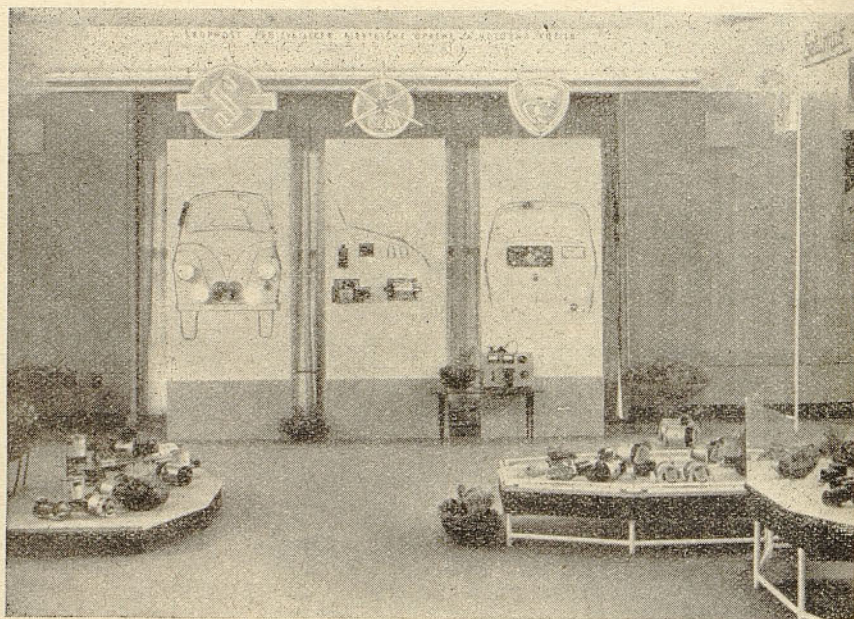

IZDELKI »ISKRA« SEJMIH SO V VISOKI

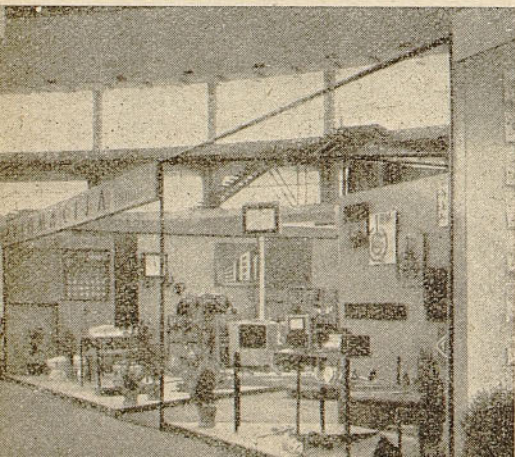
Predsednik Združene arabske republike Naser si je v spremstvu predsednika Tita ogledal razstavni del proizvajalne skupnosti: »Saturnus« — »Iskra« — »Rudi Čajevac« — Foto Staut

V juniju je bil na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani doslej največji avtomobilski mednarodni salon v državi. Poleg inozemskih avtomobilskih in motornih tovarn, so svoje kvalitetne izdelke avtomobilске in motorne industrije razstavila tudi vsa jugoslovanska podjetja s tega področja, kakor tudi podjetja, ki sodelujejo kot kooperatori v proizvodnji avtomobilov in motorjev pri nas.

V tem avtomobilskem salonu je razstavljala tudi »Iskra«, in sicer skupno z drugima dvema velikima proizvajalcema opreme za avtomobilsko in motorno industrijo, s tovarnama »Saturnus« v Ljubljani in s tovarno »Rudi Čajevac«. Naše podjetje je razstavilo svoje izdelke avtoelektrike, ki so vzbujali splošno pozornost.

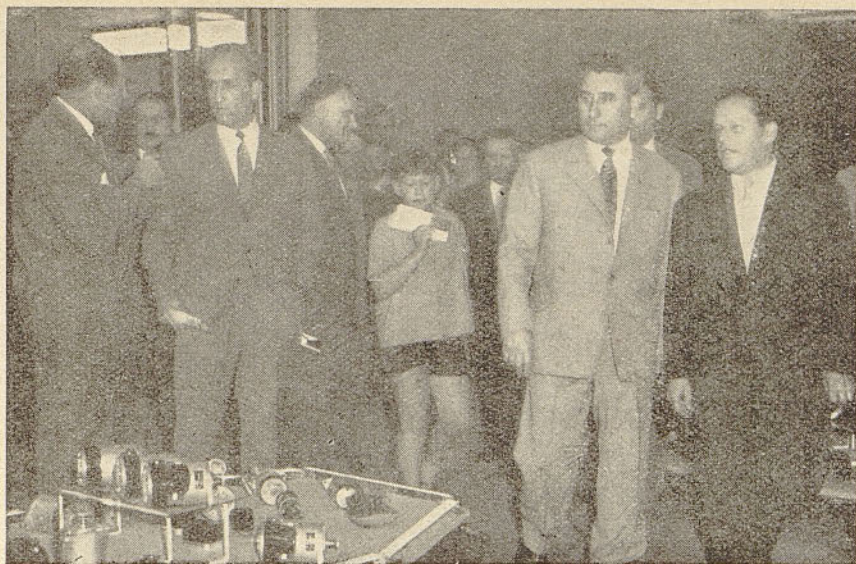

Pogled v paviljon »Saturnus«, »Iskra«, »Rudi Čajevac« — Foto Staut

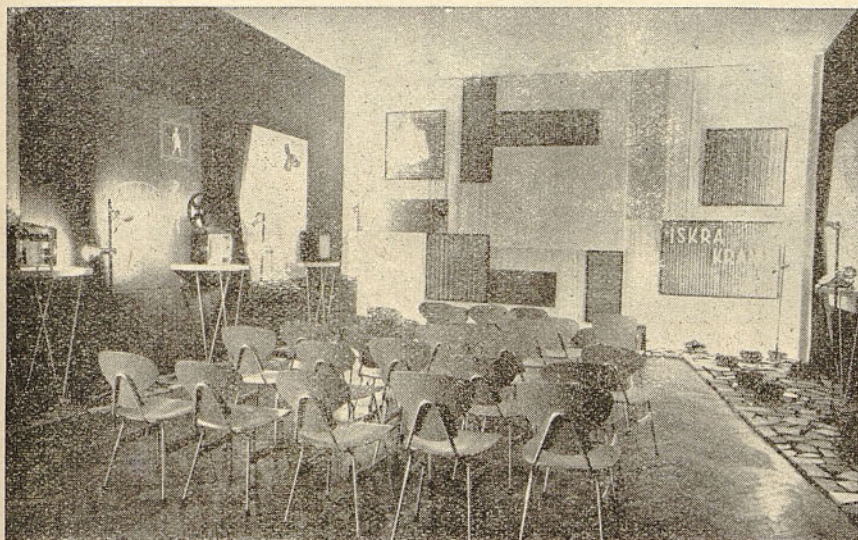

Tovarna »Iskra« je kot članica združenja »Avtomacija« v juniju letos sodelovala tudi na mednarodnem sejmu kemične industrije na novem velesejemskem prostoru v Beogradu. Tu je naše podjetje, skupno z ostalimi iz združenja, razstavilo nekatere elemente za avtomatizacijo. Posnetek na levi kaže del paviljona, v katerem so bili razstavljeni eksponati »Iskre« in ostalih podjetij za avtomatizacijo v naši industriji. Razstavljeni izdelki s tega področja kažejo, da si tudi pri nas avtomatizacija nezadržno utira pot v sodobno proizvodnjo.

« NA LETOŠNJIH JALI ZANIMANJE GOSTOV

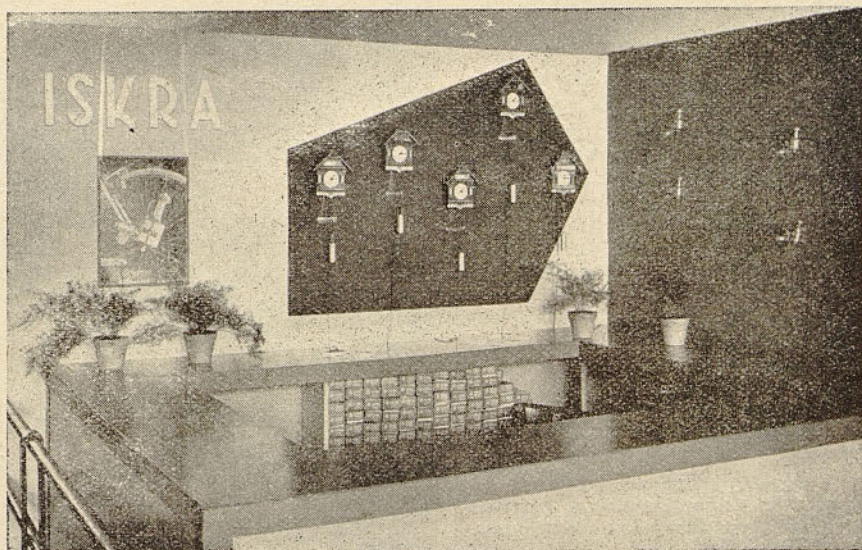

Salon avtomobilov in v njem naš paviljon si je ogledal tov. Aleksander Ranković

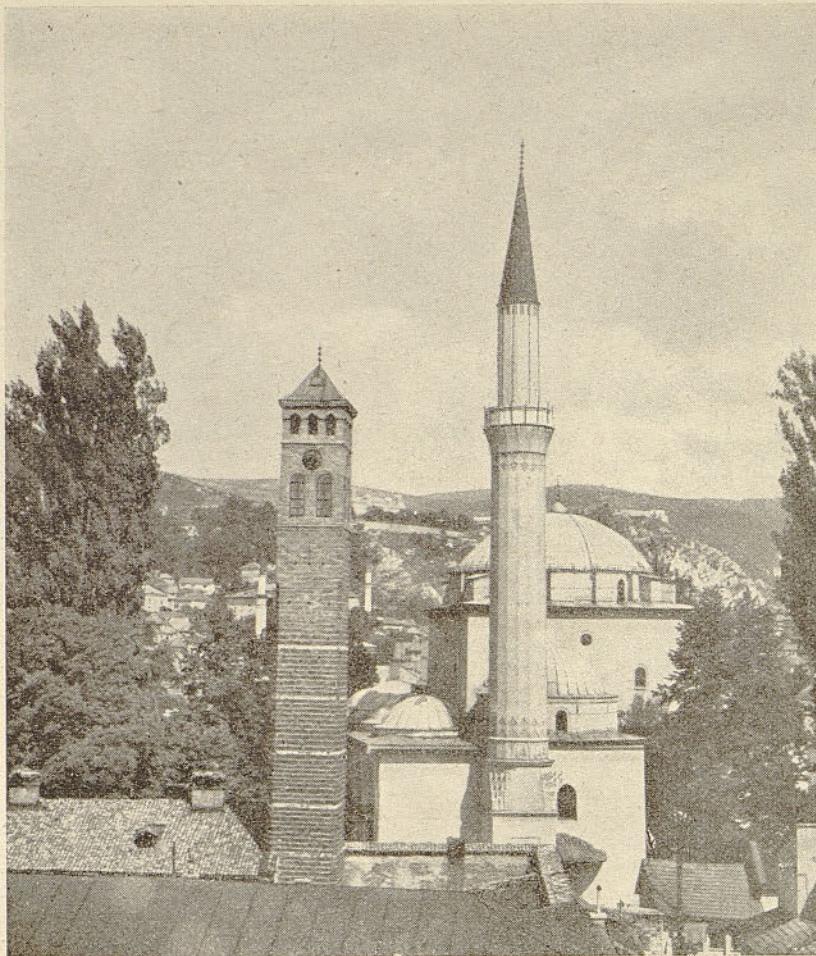

kar je prikazal tudi gospodarski račun sejma, saj je bilo sklenjenih za lepo vsoto pogodb, prav tako pa so razstavljalci prodali malone vse izdelke, ki so jih pripeljali na sejem. Med razstavljalci je bila tudi naša tovarna, kakor navadno vsa ta leta. V posebni kino dvorani so po nekajkrat na dan predvajali risane in kratkometražne ter turistične filme, v posebni, lično urejeni koji pa so bila obiskovalcem sejma na razpolago dinamoma za dvokolesa in stenske ure tipa »Jerica«. Oba naša izdelka so obiskovalci sejma skoraj v celoti pokupili, ker vedo za kvaliteto teh izdelkov. Na slikah naša kino dvorana in koja, kjer je bilo vse dni sejma zelo živahno.

Letošnji jubilejni X. gorenjski sejem je bil prav gotovo doslej največja tovrstna prireditev v Kranju, saj ga je obiskalo nad 90.000 domačih in tujih obiskovalcev, kar je znak, da si je sejem osvojil prebivalstvo Gorenjske. Se posebna značilnost letošnjega gorenjskega sejma so bile nekatere vzporedne razstave, kot razstava ob 900-letnici mesta Kranja, kulinarčna in turistična razstava, zlasti pa to, da so si obiskovalci X. gorenjskega sejma lahko pri večini razstavljalcev nakupili raznovrstno razstavljeno blago, in to z določenim popustom. To priložnost so obiskovalci seveda v polni meri izkoristili,

Nekaj dni med Iskrani v Sarajevu

Znamenita Begoća džamija s Saħat kule

Naša najmlajša področna prodajno-servisna organizacija je v Sarajevu. — Osnovana je bila v septembru preteklega leta, v sedanjem lokalu v Brankovi ulici. Poleg je predstavništvo tovarne motorjev »Tomos« iz Kopra. Lokal je povsem moderno urejen.

Začetne težave s prostori in osebjem so prešle, toda potrebe servisne službe narekujejo še občutno povečanje servisne delavnice.

Kolektiv ima največ težav z vzgojo trga. Nepoznavanje naših artiklov ali napačno tolmačenje prospektov, povzroča precej nesporazumov in nepotrebnega dela.

V Sarajevu je bil v dneh od 6. do 9. julija seminar o merilnih instrumentih in selenskih usmernikih. V ta namen sva odpotovala s tov. Pflaumom v Sarajevo.

Seminar je obiskovalo 15 predstavnikov zainteresiranih trgovskih in industrijskih podjetij. Glavni namen seminarja je bil seznaniti trgovsko mrežo z našimi artikli in tolmačenje prospektov. Poudarek pa je bil na podatkih, ki so potrebni za naročanje.

V prostem času so nama prijazni sarajevski »Iskrani« razkazali znamenitosti in lepote Sarajeva in okolice.

Kolektiv ima svoj sindikalni pododbor, ki uspešno deluje. Zanimivo je, kako so organizirali sindikalni izlet, na katerega so povabili tudi naju.

Sportni rekviziti, ki jim jih je dal tovarniški sindikalni odbor, so bili na pikniku dobro uporabljeni. Tov. direktor Vukičević me je zaprosil, naj se tovarniškemu sindikalnemu odboru javno zahvalim za to pomoč.

V prijetni letoviški kraj Kiseljak, smo se odpeljali z avtomobilom v dveh skupinah. Prva skupina, ki je odšla že navsezgodaj, je poskrbela, da ne bi bili čez dan lačni. Fehim je napravil dobro kupčijo. Kupil je jagnje, ki smo ga spekli na ražnju. Ko so pripravljali kosilo, smo izkoristili čas za vrsto tekmovalj. Pomerili smo se v nogometu, streljanju in odbojki. Dekleta so tekmovala v badmingtonu. Ne morem prezeti temperamentne tov. Rade, ki se je izkazala kot zanesljiv nogometni vratar. Tov. Pflaum si je rešil vojaško čast in si delil s tov. Perom 1. in 2. mesto v streljanju z zračno puško.

Dekleta so se izkazala in pripravila pravo gostijo s srbsko solato in jagnjetino. Tov. Biba je opravičila ime gospodinje, za kar smo jo določili. Zejo pa smo si gasili s pristno mostarsko žilavko.

Dobro razpoloženi smo se odpeljali k izviru Bosne. Bosna nastane iz več izvirov. Okolica je en sam lep park. Potočki, ki izvirajo sredi parka, se prepletajo in združujejo. Vmesni predeli so povezani z mostički. Prijeten hlad, ki je vel od izvirov, je ugodno preganjal vsiljivo vročino.

Pogled na stari del Sarajeva — Baščaršijo. V ozadju Trebević

Prisrčno srečanje s kolektivom v Novi Gorici

Izletniki iz navijalnice
pred obratom
v Novi Gorici

Foto: Rado

Gremo! — so sklenili v oddelku navijalnice.
Gremo v Šempeter, da vidimo, kako delajo znanke in
znanci, ki so se priučili v naši tovarni, in kakšen je naš
novi obrat.

Načrti in lepa vožnja

Tovariš Majcen je postal delaven propagator te zamisli,
in da bi svoje sodelavce še bolj zadovoljil, si je omislil
smer poti: Kranjska gora—Vršič—Trenta—Nova Gorica.

Kdo ne bi bil vesel, če ne delovni člani navijalnice,
ki so videli (nekateri prvič v življenju!) vso čudovito pot
preko Vršiča, se na vrhu okeпали s snegom in se niso
zmenili za nekaj deževnih kapljic, ki so jih megle prenašale
preko Prisojnika in jih odlagale na bližnjo Mojstrovko.

Transturistov avtobus (54-sedežni) je bil kar prevelik
za ostre ovinke onstran Vršiča; marsikomu je bilo tesno
pri srcu ob pogledu na odsekane strmine — šofer pa je

z mojstrsko roko vodil avtobus po nevernih serpentinah.
Vse težave in skrbi pa so minile, ko smo se ustavili ob
Kugyjevem spomeniku, velikem ljubitelju Julijskih Alp.
Obvezno fotografiranje je tód skoraj v modi, zato tudi to
pot ni bilo izjeme.

Ob Soči

»Krasna si, bistra hči planin!« — je zapel o Soči goriški
pesnik Simon Gregorčič. In res: navdušenje ob izviru Soče
je bilo pristno in ko smo spremljali tok reke in se čudili
prelestni modrini — se nismo več čudili navdušenim be-
sedam goriškega slavčka, čigar kip smo videli v Kobaridu,
ki pa nas ni navdušil, kot tudi ni domačine — je preveč
»moderen«.

Rože, povsod same rože

Razen naravnih krasot je bilo še nekaj, kar nas je
navdušilo: Rože! Da, vse hiše, čeprav pod skorjo zapu-

Pogled na Sarajevo ob Miljacki s poslopjem Ljudske skupščine v ozadju
in Prinčipovim mostom na desni

Peš smo se vrnili do Ilidže, kjer
smo prebili ob zvokih plesnega ansam-
bla na terasi hotela ostanek prijetnega
dne.

Na kraju izleta me je tov. direktor
Vukičević vprašal, če mi je bil izlet
všeč. Brez premisleka sem mu lahko
odgovoril, da sem prijetno presenečen
nad prijateljskim vzdušjem med ko-
lektivom in nad lepotami okolice Sa-
rajeva.

Članom kolektiva »Iskra« - Sarajevo
želimo uspeha pri naši skupni borbi za
deset milijard!

ZAHVALA

Podpisana Marija Zgajnar,
vdova s štirimi otroki po Francu
Zgajnarju, se Izvršnemu odboru
sindikalne podružnice »Iskra«
prav lepo zahvaljujem za denar-
no pomoč 15.000 din.

Marija Zgajnar

ščenosti ali starosti, oziroma zaradi sledov vojne — so žarele v rožah. Te rože so kot odsev notranjega življenja teh ljudi, ki se bore za prgišče dobre zemlje in ki jim v trdi borbi desetletij ni spremenilo mehkih slovanskih duš.

Na cilju

Nova Gorica je gorela v soncu, čeprav mu je kopica oblakov delala precejšnje preglavice. Kratka pot preko hriba in že smo skočili v Sempeter, kraj našega novega obrata. Se okoli ovinka in...

ISKRA! ISKRA...! je zadonelo po vsem avtobusu. Nekaj toplega nam je leglo v naša srca... Res, nam tako poznani napis je prijetno vznemiril naša čustva, zato se nismo čudili, ko je nekdo dejal: »Pa smo spet doma!« — Veselo razburjeni smo naglo izstopili in že zagledali predstavnike tovarne, ki so nas prijazno sprejeli, tovariš direktor Seljak pa je zaželel dobrodošlico — kot prvemu večjemu obisku iz matične tovarne.

V drugem oddelku smo bili priča prisrčnim snidenjem med bivšimi »učitelji« in »učenci« iz navijalnice. Toliko čudovitih prizorov in prijateljskih pomenkov zmorejo le ljudje, ki jih vežejo iste misli in smotri. Bilo je, kot bi se zbrala za velik praznik velika družina, da si pove o vsem lepem pa tudi o težavah. Po ogledu smo se fotografirali pred poslopjem in odšli v bližnjo restavracijo, kjer smo si utesili žejo, pa tudi drugih dobrot se nismo branili. Aco Cerče je trdil, da takega sladoleda, kot je v Sempetru, ni na svetu, kar mu je potrdil tudi tovariš Vili Krivec — zato smo pač morali v to žrtev privoliti — žal pa nam ni bilo: sladoled je bil odličan! Med pogovorom smo vprašali

Čerčetovo ženo, kako se počuti v Sempetru (mimogreje povem, da izredno dobro izgleda!), in da naj po pravici pove.

»O da, lepo in lušno je v Sempetru... toda čez Kranj ga ni!« je hitro dodala.

Kako diplomatski odgovor — vendar je tako laskal našim srcem, da je dobila dvojni sladoled — »najboljši na svetu!«

Preselili smo se v bližnji Dornberk, kamor je prišla tudi mladina iz našega obrata. Aco je v nagovoru pozdravil to srečanje kot znak dobrega sodelovanja, ki ne sme ostati osamljeno. — Nato je zapela trobenta, harmonika se je prebršno raztegnila — staro in mlado pa se je zavrtelo v prijetnem ritmu.

In konec...

Da, konec! — Mnogo potu je steklo. Neutrudni v plesu so bili tudi seniorji, da o mladini, ki jim je vsak ples prepočasen — ne govorim. V največjem razmahu in prijetnem razvedrilu pa je zagrmelo, kratek piš in že so se zatvornice odprle. Naš pregovor, da lije kot iz škafa, je tudi to pot obveljal. Veselja je bilo konec. Se Lojzeta je zježilo, ki za dež ni posebno občutljiv. Prijel je steklenico Radenske, si nalil kozarec in s pretresljivim glasom zaklical: »Odslej bom pil samo slatino — nobenega vina več!«

S težkim srcem smo se poslovili. Mladina bi rajala še in še. Ura pa je bila neizprosna. Odšli smo z mislijo, da to ni bilo zadnjič; srečanje je bilo prelepo, da bi ga pozabili.

OBRATNE NESREČE

DOLENC Franc, delavec v bakelitni delavnici je 10. maja 1960 s kazalcem desne roke prišel v režo med odpiralno glavno in ogrodje stroja, kjer si je stisnil konec prsta. Izgubljenih 12 delovnih dni. Vzrok — naglica.

SVEGLJ Štefka, delavka na stiskalnicah, si je 9. maja poškodovala sredinec leve roke, ker je z nogo prehitro vklopila stroj. Izgubljenih 20 delovnih dni. Vzrok — neprevidnost in hitrost pri delu.

TOPORIŠ Franc, delavec v galvaniki, se je 4. maja zadel z levico ob naložen zaboj z nasproti vozečim sodelavcem na hodniku. Vzrok — prenatrpanost v hodniku. Izgubljena dva delovna dneva.

BAJŽELJ Tončka, delavka v vrtnici, se je 13. maja urezala v dlan leve roke, ker ji je sveder spodletel. Izgubljenih 14 delovnih dni. Vzrok — hitrost in neprevidnost.

OBID Henrik, električar, v kalilnici je nastal 11. maja pri privitju varovalke močan obločni ogenj, ki mu je povzročil opekline po desni roki. Izgubljeni 4 delovni dnevi. Vzrok — segrevanje kontaktov zaradi obremenitve in slabe dimenzije.

KALAN Janez, strugar v odseku merilnih naprav, se je 12. maja sklonil po orodje ter se pri tem ob priključni vijak instrumenta urezal v levo uho. Vzrok — prenatrpanost v prostoru. Izgubljenih 6 delovnih dni.

SEKNE Franc, delavec, je pri pometanju prostorov 28. aprila dvignil želez-

no ploščo, ki mu je zdrsnila iz roke in mu padla na palec leve noge. Izgubljenih 27 delovnih dni. Vzrok — neprevidnost, ker je ploščo držal samo z eno roko.

LAHOVEC Marjan, zidar, se je dne 19. maja pri žaganju na sekulariki urezal v sredinec desne roke. Izgubljeni 3 delovni dnevi.

DREMPETIČ Blaž, delavec, 17. maja, ko je stopil na železno palico, se mu je ta zakotalila tako, da je padel in se udaril v palec in zapestje desne roke. Izgubljenih 14 delovnih dni. Vzrok — prenatrpanost prostora.

BREJC Lado, mizar, je dobil poškodbo nosu, ker mu je obžagani košček lesa priletel na nos. Zgodilo se je dne 20. maja. Vzrok — konstrukcijska hiba, ker razreznik klin ni premakljiv. Izgubljenih 8 delovnih dni.

GOGALA Jaroslav je zaradi infekcije žuljev na desni roki boloval od 4. maja dalje 21 delovnih dni.

ANŽIČ Angelca, delavka v navijalnici, se je 18. maja urezala z bakreno žico v palec leve in sredinec desne roke. Izgubljena dva delovna dneva — Vzrok — neprevidnost.

ČEBAŠEK Anton, skladiščnik, je 23. maja potegnil iz kolobarja žico, ki ga je oplazila po desnem očesu. Izgubljenih 8 delovnih dni. Vzrok — neprevidnost.

PODREPŠEK Milan, transportni delavec, je hotel 21. maja po dolžini prežagati desko, v kateri je bil žebelj, ki je povzročil pritegnitev roke k žagi ter

si poškodoval palec leve roke. Vzrok — neprevidnost in pomanjkanje strokovnosti.

BILBAN Mirko, brusilec, se je vračal 26. maja iz internata IKS in se pred mizarsko delavnico udaril v levo roko. Izgubljena dva delovna dneva. Vzrok — deska.

SKODLAR Vinko, strugar, se je dne 30. maja pri prekladanju zabojev urezal na ostružek v kazalec desne roke. Izgubljenih 9 delovnih dni. Vzrok — ostružek, ki je bil zadrž v zaboji.

SUMRADA Anton, skladiščnik, je 9. maja skladal zaboje s pločevino. Ker je bil zaboj že slab, se mu je stranica odtrgala, teža zaboja ga je pritisnila k tlom — bolečine v križu. Izgubljenih 34 delovnih dni. Vzrok — slab zaboj.

PAVEC Ivan, delavec v vzdrževanju strojev, 27. maja mu je padel na desni palec strojni primož. Izgubljenih 22 delovnih dni. Vzrok — naglica.

TIČAR Ludvik, ključavničar, 1. junija ga je zagrabil sveder in mu poškodoval palec in kazalec leve roke. Vzrok — neprevidnost. Izgubljeni 3 delovni dnevi.

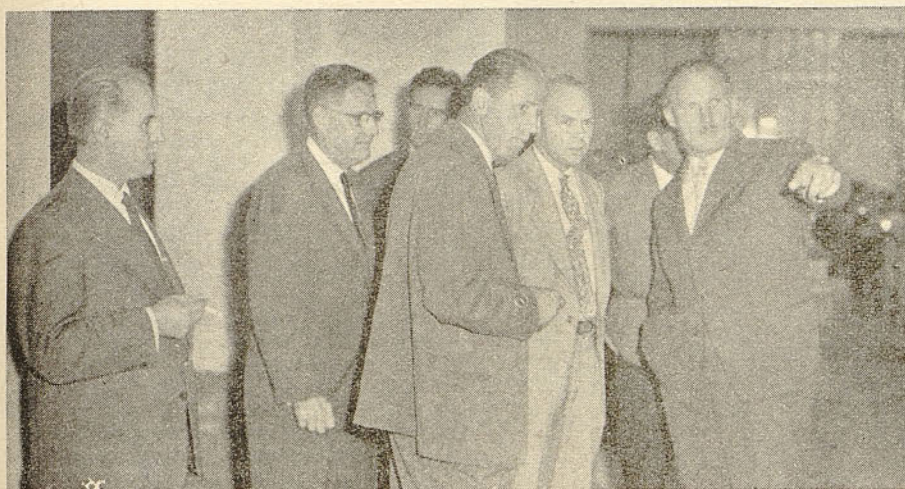
PEČNIK ALBERT, mazalec strojev, je 4. junija stopil na palico okroglega železa in si pri tem zvil desno nogo. Izgubljenih 12 delovnih dni. Vzrok — neprevidnost.

TOMAN Janez ključavničar, se je 7. junija pri zlaganju komadov v zaboj urezal v levo dlan. Izgubljenih 7 delovnih dni. Vzrok — ker ni uporabljal zaščitnih rokavic.

LENART Stane, transportni delavec, si je 2. junija pri iztovarjanju kamiona s sodom gorilnega špirta poškodoval palec leve roke. Vzrok — neprevidnost.

Tehnični direktor »Iskre«, tovariš ing. Milan Železnik, predsednik upravnega odbora, tovariš Vlado Sodin in šef proizvodnje, tovariš ing. Alojz Grčar so konec julija v našem novem obratu v Lipnici sprejeli g. Slusserja, pomočnika šefa za industrijo pri Misiji ameriške tehnične pomoči — ICA v Beogradu in g. Fairbanksa, eksperta za tehnično pomoč in rezno orodje, oba z ameriške ambasade v Beogradu.

Oba ugledna gosta sta se podrobneje zanimala za delo in organizacijo novega obrata v Lipnici in si ogledala posamezne oddelke, urejene povsem sodobno. O tem, kako posluje obrat v Lipnici, kaj je njegova proizvodna naloga in kakšne so njegove nadaljnje perspektive, je gostoma tolmačil teh-

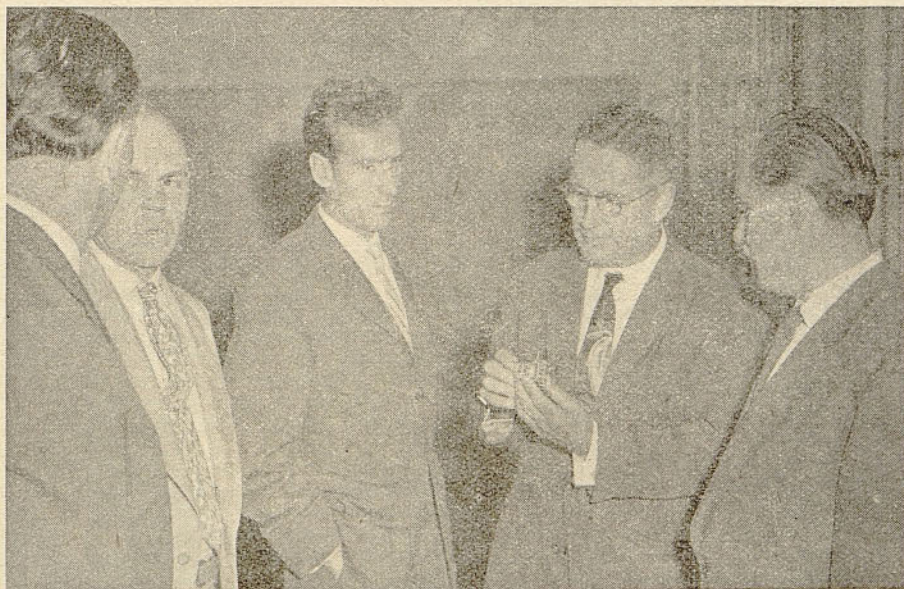
Strokovni obisk z ambasade ZDA v Lipnici

nični direktor, tovariš inženir Železnik. Številna so bila vprašanja, na katera sta gosta terjala odgovor že med samim ogledom oddelkov obrata v Lipnici, zlasti pa še na razgovoru po ogledu tovarne.

G. Slusser in Fairbanks sta pozneje prišla tudi v Kranj, kjer sta si ogledala nekatere oddelke tovarne »Iskra« in se razgovarjala s številnimi strokovnjaki.

-Jan-

Gornji trije posnetki kažejo ugledna gosta z ameriške ambasade med ogledom oddelkov v obratu Lipnica

Fotografije: Edo Primožič

Ivanka Jelenc — tokrat za spremembo ne v padalski opremi, pač pa za delovno mizo v tovarni — Foto Edo Primožič

V svoji sredi imamo svetovno prvakinja v padalskih skokih

Pravzaprav je že precej dolgo »pri hiši« in tudi iz lanske 3. številke revije »Iskra« jo že poznamo, toda kljub temu zasluži, da tudi letos spregovorimo o njej. **Ivanka Jelenc** je ta, ki smo ji to pot odmerili nekaj vrstic ob svetovnem rekordu, ki ga je bila dosegla 18. julija, na treningu v Zveznem letalskem centru v Vršču.

Po marljivem delu v oddelku za konstrukcijo orodja, kjer Ivanka dela kot tehnična risarka, se predvsem rada že nekaj let sem, ukvarja s padalstvom. Ta lepi, a zahtevni šport se ji je tolikanj priljubil, da zdaj pravzaprav sleherno svojo prosto uro preživi na leta-

lišču kjer si iz dneva v dan nabira nove izkušnje in znanje ter z novimi padalskimi skoki povečuje število tistih, ki so ji prinesli Srebrni C padalsko diplomo, zlasti pa še znanje, na račun katerega je bila med našimi najboljšimi padalkami tudi določena v jugoslovansko padalsko reprezentanco za mednarodne nastope in za sodelovanje na svetovnem prvenstvu. Kot članica kranjskega Aero-kluba »Stane Zagar«, največkrat skače na letališču Alpskega letalskega centra Lesce-Bled, prav dobro pa jo poznajo po njenih dovršenih skokih tudi po drugih letališčih Slovenije, kamor ob letalskih prireditvah

tako radi prihitijo desetstisoči ljubiteljev športnega letalstva. Tiha in skromna, nikdar pretirano ponosna na svoje uspehe in znanje, je Ivanka Jelenc s svojim letošnjim padalskim udejstvanjem zares prijetno presenetila. Ne le, da je v letošnji, dokaj skromni in zaradi vremena pičli letalski sezoni, že precej povešala število opravljenih padalskih skokov, temveč je na treningu v Vršču dosegla celo pomemben rekord v državnem in svetovnem merilu in tako nanjo lahko računamo tudi v mednarodnih srečanjih padalcev, kjer bo naš padalski šport prav gotovo uspešno zastopala. Pri nočnem skoku z višine 1000 metrov je namreč pristala le 3,53 metra od cilja in tako krepko prekorsila dosedanja svetovni rekord znane sovjetske padalka Aleksandre Kolšugine, ki je pri svojem rekordnem skoku pristala 7,28 metra od cilja. S tem odličnim skokom, ki ji je prinesel naslov svetovne rekorderke v tej disciplini padalskih skokov, je Ivanka Jelenc pomnožila krog znanih jugoslovanskih športnih letalcev, ki so postavili vrsto svetovnih rekordov v jadralnem in motornem letalstvu ter v padalskih skokih.

Ob tem dogodku mi je vendarle uspelo iz sicer dokaj redkobesedne Ivanke »iztisniti« skromno izjavo o njenem lepem športnem uspehu.

»Kako dolgo že skačete?«

»Letos poteka že osmo leto!«

»Povejte, prosim, kako ste postavila svetovni rekord v Vršču!«

»Pravzaprav niti sama dobro ne vem, kako je bilo. Zdaj, ko je za menoj, imam občutek, da je bilo vse skupaj dokaj enostavno, čeprav sem bila med skokoma drugačnih misli. Določili so, da bomo opravili nočne skoke s 1.000 metrov na cilj, da bi izboljšali jugoslovanski državni rekord v tej disciplini. Prišla je končno vrsta tudi name. Odkočila sem in kot navadno skušala krmariti padalo čim bliže k središču osvetljenega kroga na letališču. Ponoči je to precej teže, ker zaradi teme ne moreš natančneje določiti višine. No, kljub temu sem prvič pristala samo 2,60 m od središča kroga. To je bil zame in za vse na letališču dokaj nepričakovan rezultat, zato so mi svetovali, naj poskusim še enkrat doseči tak uspeh, pa bom morda izboljšala razen državnega celo svetovni rekord. Skočila sem še enkrat in uspelo mi je tudi to pot. Dosegla sem nov svetovni rekord in sem seveda tega svojega, dolej največjega padalskega uspeha zelo vesela!«

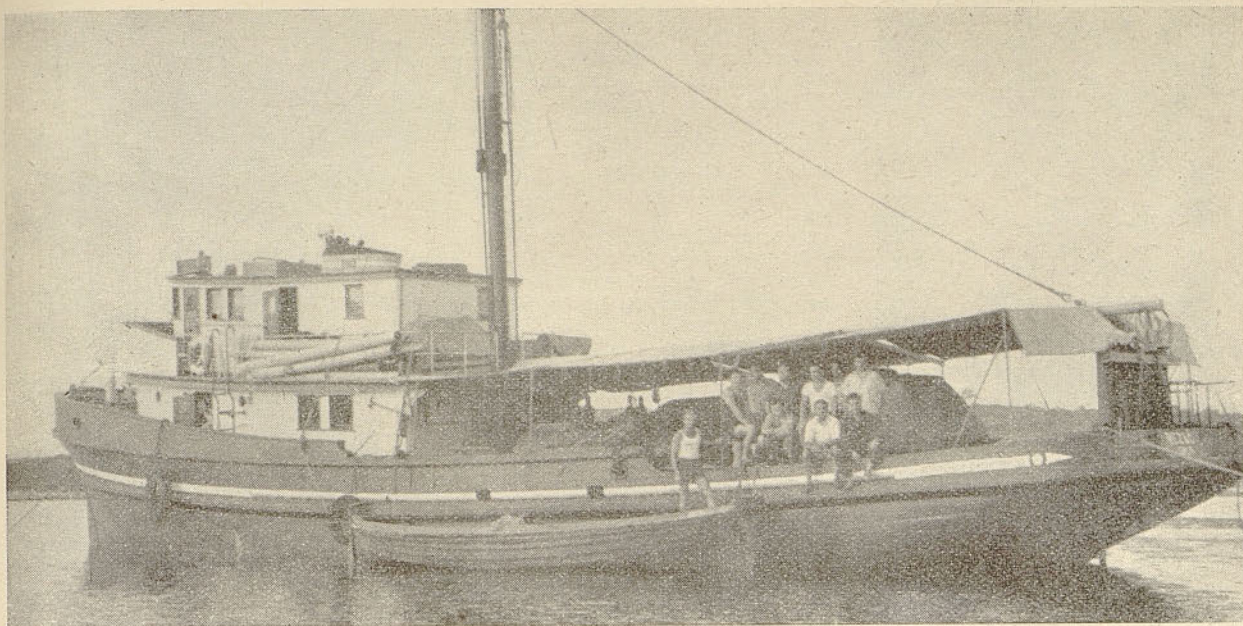
»In vaši načrti in želje?«

»Doseči čim boljše rezultate in predvsem še — skakati!«

—Jan—

Udeleženci tečaja za visoko kvalifikacijo se zahvaljujemo upravnemu odboru in delavskemu svetu, da sta nam omogočila obisk tega tečaja. Še posebej pa se zahvaljujemo predavateljem za njihovo požrtvovalnost, kajti njihov uspeh je bil tudi naš uspeh.

Udeleženci tečaja za VK

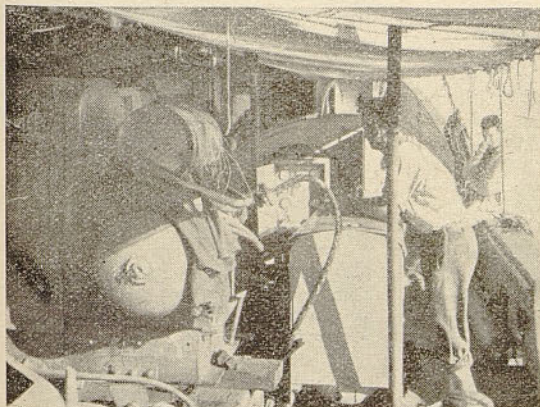
Ladja »Rezač« s posadko se pripravlja, da bo odplula na odprto morje

S POTAPLJAČI »REZAČA«

Z letošnjega prijetnega dopusta v Verudi, lepem in razvijajočem se letovišču ob istrski obali, sem si nabral lepih vtisov, še najbolj z veseljem pa se spominjam dopoldneva 15. julija (malo tudi zato, ker sem se spomnil, da je ta dan pri nas v tovarni plača, ali po naše – en dan življenja!), ki smo ga nekateri člani naše izmene preživeli skupno s šestnajstčlansko posadko ladje »Rezač«, splitskega podjetja »Brodospas«, ki nekako tri milje od obale reže v letu 1944 potopljeno 12.000 tonsko italijansko potniško tovorno ladjo. V devetih urah našega bivanja s to posadko smo prav narahlo poškilili v dokaj težko življenje in delo tega, pravzaprav malo številnega delovnega kolektiva, ki globoko v morju reže stare ladje in oskr-

*Besedilo in fotografije
Janko Colnar*

**Ladjo na delovišču
najprej krepko
privežejo s štirimi
vrvmi na plutače**

**Na zadnjem delu
ladje je kopica
strojev in agregatov,
potrebnih
pri težavnem delu
potapljačev**

buje naše železarne z velikimi količinami starega železja. Ta naš izlet z izredno prijazno posadko »Rezača« nam bo vsekakor dolgo ostal v spominu in sem prepričan, da bo opis dela vrlih potapljačev marsikaterega naših bralcev zanimal. Skušal bom njihovo delo čimbolj nazorno opisati, saj so se vsi člani posadke, od kapitana pa do slednjega mišičavega mornarja zares trudili, da bi jih v teh kratkih uricah čim bolj spoznali in se dodobra seznanili z njihovim zahtevnim in napornim delom. Začelo pa se je takole.

Sedeli smo na terasi ob morju in kot vselej »sestradani« pričakovali, kdaj se nas bodo usmili z večerjo. Ob pomolu je bila privezana ladja »Rezač«, kateri pa nihče od nas ni vedel prave naloge.

Prek telesnega perila še debelo volneno perilo — pod vodo ni preveč »soparno«

Modrovali smo o njej, ko nas je za hrbtom neznan glas opozoril, da to ni stara škatlja, ki da se komaj še giblje po morju, pač pa le 14 let stara, v Združenih državah Amerike izdelana ladja, katere posadka je doslej za jesniško železarno narezala že na tisoče ton starega železa s potopljenih ladij. Mož, ki je s svojim pojasnilom prekinil našo »strokovno« razpravo, je bil strojnik z ladje, ker je zasumil, da nas ladja zanima, nas je prijazno povabil na ogled, kar smo seveda prav radi sprejeli.

Kljub težkemu pričakovanju večerje smo sledili strojniku, ki nam je razkazal naprave in stroje na ladji, komandni most in tesne kabine za posadko. V kuhinji so nas »zalili« z dobrim belim vinom, potem pa je med kramljanjem z nekaterimi člani posadke »Rezača« padlo nepričakovano povabilo,

Za delo pod vodo so potrebni posebni »salonarji« — usnjene čevlji z jeklenim oprstjem in podplati

naj bi naslednje jutro s potapljači odpluli na delo. Neverjetno hitro smo bili navdušeni za to potovanje, ki si ga vsak dan pač ne moreš privoščiti.

»Torej, ne pozabite — odplujemo točno ob 6. zjutraj!« so nam dobrodušni mornarji zaklicali v slovo, ko smo se vračali v restavracijo.

Zjutraj smo bili na pomolu že dobre četrte ure pred odhodom, dobrega oboroženi z radovednostjo, ki pa smo ji dali duška šele, ko je »Rezač« dvignil sidro in je pomol ostal daleč za razpenjenimi valovi, ki jih je delal ladijski vijak. S hitrostjo 8 morskih milj na uro smo odpluli iz tesnega zaliva na odprto morje in po približno polurni vožnji ugledali sredi morja s plutačami in starimi sodi označeni krog.

»Tu spodaj, v globini kakih 40 metrov leži potopljena ladja, ki jo režemo že tretje leto,« nam je pojasnil kapitan ladje »Rezač«. Ladja je zaplula v sredo tega kroga, nato pa sta dva mornarja z motornim čolnom začela krožiti okrog »Rezača« in ga slednjič s štirimi močnimi vrvmi privezala k plutačam, da valovi ladje med delom ne bi zanesli predaleč od delovnega mesta.

Potopljena ladja leži tri morske milje od obale in posadka »Rezača« vsako

Med vrtilimi mornarji na »Rezaču« smo srečali tudi — Slovence, Janeza Pšeničnika iz Savinjske doline, ki je že nekaj let vnet mornar. Z njim vred nas je bilo tedaj na ladji kar šest Janezov

jutro prihaja tu sem, da od velikega železnega trupa potopljenega italijanskega tovornjaka odreže po nekaj deset ton železa. Že med plovbo iz Verude proti odprtemu morju se navadno prično priprave za naporno delo potapljačev. Na rezanje z električnimi varilnimi aparati odhajata v globino po dva potapljača hkrati. Njun vsakodnevni delovni čas pod vodo traja približno tričetrt ure, nato pa se dve uri postopno dvigata nazaj na površje, ker bi pri hitrejšem dviganju zlahka dobila tako imenovano kesonsko bolezen, ki jo povzroči prehitra sprememba pritiska in

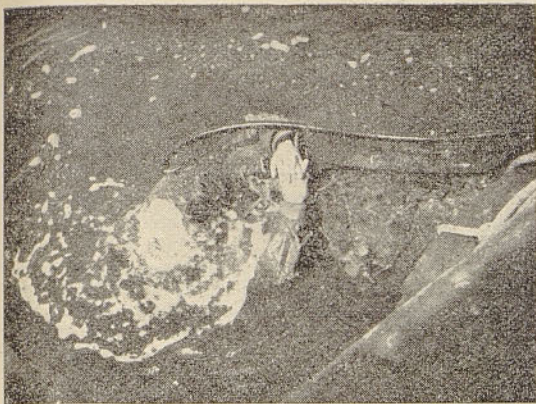
Tako kapitan ladje navaja svojega petletnega sina Srdžana na morje

pa prevelika količina dušika, ki se potapljaču nabere v žilah. Ob začetku te bolezni začuti potapljač revmatizmu podobne, vendar še hujše bolečine, nato nastopijo krvavitve iz ušes, nosu in ust, končno pa nastopi neizogibna smrt. Zato se morajo potapljači pri dviganju iz globine za določen čas ustavljati vsake tri metre in zato njihovo dviganje iz globine približno 40 metrov, traja okrog dve uri.

Pred potopom si potapljač na svoje telesno perilo obleče še debelo volneno perilo, nato pa s pomočjo tovarišev zleze v prostoren kombinezon iz gumiranega platna (jadrovine). Čez ramena in oprsje mu nato poveznejo jekleni oprsni, ki z gumijasto tesnilko vodotesno zapre potapljača v kombinezon. Potem, ko si je obul težke usnjene čevlje, z nekaj centimetrov debelimi jeklenimi podplati in oprstniki, si prek gumijastega kombinezona obleče še zaščitni jadrovinasti kombinezon, da si

Cez gumijasto obleko še jeklen oprsni, na katerega privijejo masko

Potapljač Ljubo nam je po napornem delu v globini priredil še majhno plavalno ekshibicijo, preden je zlezel nazaj na palubo

verjetno zato, ker je njihova oprema temna in ker imajo razen rok pokrito vso ostalo površino kože. Sicer pa je njihovo življenje prepolno veselih, pa tudi razburljivih in včasih težkih doživetij. Najtežje, pravijo, je to, da se potepajo po morju skoraj vse leto in morda preživijo pri svojih družinah na leto komaj po mesec in pol. Toda svoje, čeprav naporno in nevarno delo, imajo radi, ker so se navadili nanj in na morje.

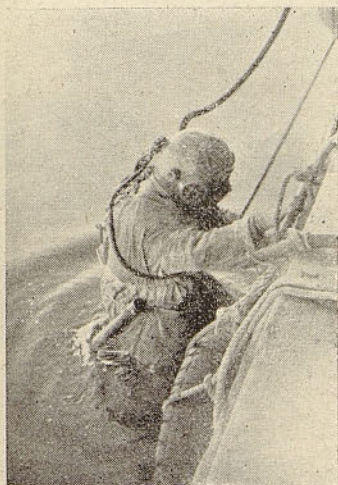
Skrbno umito steklo privija mornar potapljaču na masko

pri delu ne bi poškodoval gumijastega kombinezona. Nato zleze na stopnice ob boku ladje, kjer mu tovariši navežejo okrog pasu elektrode v medenina-tem tulcu ter posebno sekirico, ki mu na ruševinah potopljene ladje služi za odstranjevanje raznih ovir. Ko ima vse to dobro privezano okrog pasu, mu na jekleni oprsnik privijejo okroglo jekleno masko, ki ima spredaj okroglo stekleno okence, ob straneh pa vdelane telefonske slušalke, kajti potapljač mora pod vodo biti neprestano v telefonski zvezi s palubo. Stekleno okence mu

potopila že naslednja dva in do konca delovnega časa še štirje potapljači v dveh izmenah. Ko svoje delo opravita še slednja dva potapljača, jima s palube spustijo nekaj zavitkov razstreliva. Potapljača ga namestita med razrezane dele potopljene ladje, nato pa se kot običajno dvigneta na palubo »Rezača«, ki se medtem umakne iznad potopljene ladje, da je ne bi poškodovala podvodna eksplozija. Tudi v naši prisotnosti so razstrelili dve mini. Ob njih smo mi na »Rezaču« začutili le neznamen top udarec, iz vode pa so se dvignili beli mehurčki, ki so prekrili rahlo povečane valovčke. Dnevna naloga vrle in prijetne posadke »Rezača« je bila s tem opravljena in brž smo s hitrostjo osmih vozlov na uro odpluli nazaj proti Verudi. Zgovorni mornarji in potapljači so nam pripovedovali zanimiva doživetja v dolgih letih svojega težkega in zahtevnega poklica. Potapljači so nam povedali med drugim tudi to, da jih včasih med delom v globini obiščejo morski psi, vendar se doslej še nikomur ni primerilo, da bi ga psi napadli,

V navdušenju, ki nas je navdalo na tem nepozabnem potovanju s posadko splitskega »Rezača«, jih skušamo razumeti v tej njihovi ljubezni do dela in morja, predvsem pa smo hvaležni kapitanu in ostalim, da so nas za te prelepe ure prijazno sprejeli medse.

Dobro pripravljen se potapljač spušta po stopnicah s palube

pred tem še očistijo s ploščico krompirja in sperejo z morsko vodo, da bi se steklo ne zarosilo. Da pa v globino ne bi šel potapljač preveč »lahek«, mu prek ramen in prsi končno navežejo še kakšno, blizu 20 kg težko svinčeno »ogrlico«, potem pa odskoči s stopnic ob ladijskem boku, v vodi preizkusi še dihalno napravo v maski, nato pa se začne pogrezati v temno vodo pod »Rezačem«. Trenutek potem ga le še kolobarji zračnih mehurčkov in pa cevi, kabel in vrv z ladje izdajajo, kje se potaplja na svoje delovno mesto.

Po opravljenem »mokrem ših« se začne prva dva potapljača postopno dvigati na površje, medtem pa sta se

Potapljaču je mornar privil jekleno masko. Zdaj je le-ta pripravljen za potop v globino, vendar ga tovariš prej še temeljito pregleda. Neprodušno mora biti zaprt v svojo opremo, obtežen s svinčcem čez prsi in pleča, k telesu pa mora imeti privezano razen medenastega tulca z elektrodami za rezanje tudi posebno sekirico za odstranjevanje nesnage na potopljene ladje. Se le, ko je pregled končan, se potapljač s stopnic pože ne v vodo

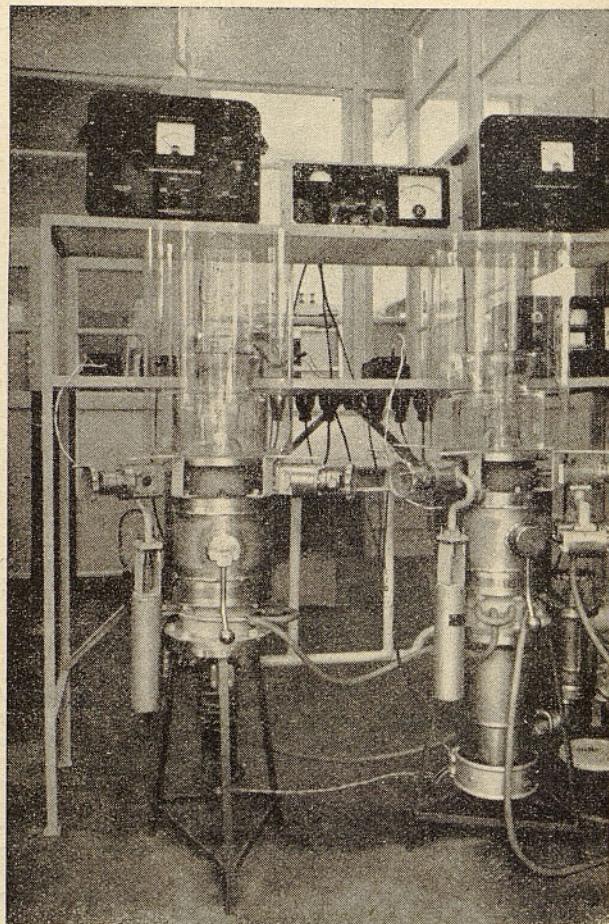
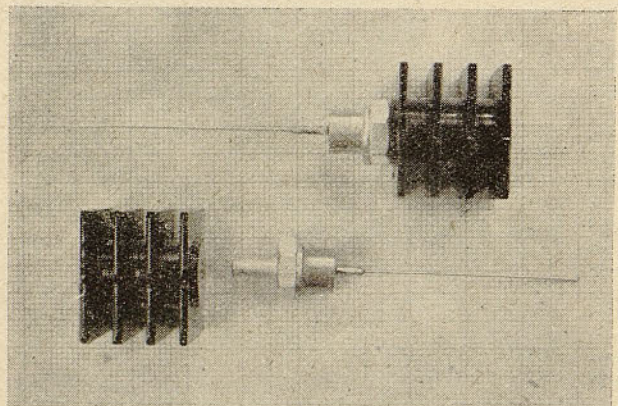
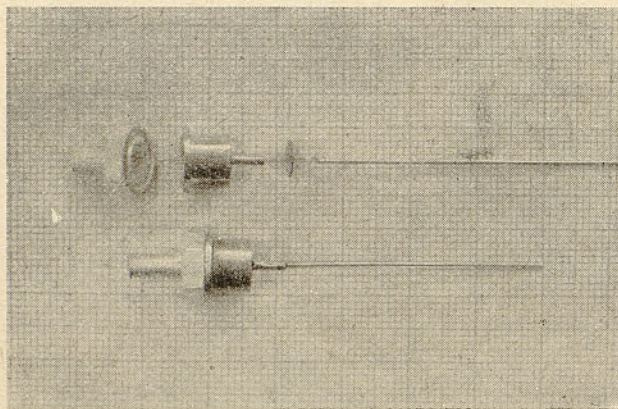
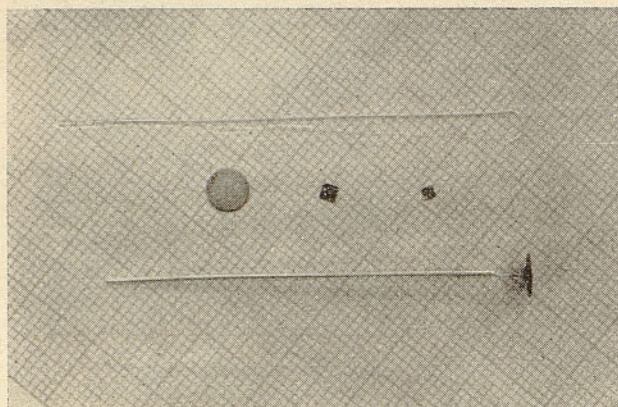
Izdelali smo prve silicijeve diode v državi

V 3. številki »Iskrine skupnosti« smo objavili kratko notico, da je bilo prve dni letošnjega julija z lepim uspehom kronano dolgotrajno prizadevanje strokovnjakov v razvojnem oddelku polvodnikov, ko so bile prvič v naši državi izdelane silicijeve diode, s katerimi bo mogoče uspešno zamenjati dosedanje oblike usmernikov za usmerjanje izmeničnega električnega toka v istosmernega. Uspeh naših strokovnjakov je zelo pomemben, saj imajo te diode najširše možnosti za koristno in ekonomično uporabo, ker so odpornejše, manjše in lažje in prav zato uporabne tudi pri napravah manjših dimenzij. Doslej izdelane silicijeve diode so pri temeljitih preizkusih pokazale vso svojo kakovost, s čimer so naši prizadevni strokovnjaki dokazali svojo sposobnost in opravičili pričakovanja, ki smo jih polagali nanje. Ko bodo preizkusi silicijevih diod dokončani in ustvarjeni vsi pogoji, bo stekla tudi serijska proizvodnja tega novega in tako pomembnega izdelka naše tovarne.

Slike levo od zgoraj navzdol kažejo ustvarjalce silicijevih diod v »Iskri«, tovariše Franca Jana, Florijana Bulovca, profesorja Radovana Tavzesa in Staneta Pintarja ter silicijeve diode, od drobnih sestavnih delov do dokončne oblike z bakelitim hladilnim rebrom, na sliki spodaj pa vidimo napravo za spajkanje diod, ki so ju poleg naprave za pridobivanje čistega vodika, morali strokovnjaki v »Iskri« sami izdelati, da so lahko dosegli ta svoj delovni uspeh.

C. J.

Foto E. Primožič

Predsednik prijateljskega Sudana Ibrahim Abud na obisku v Iskri

V prvi polovici julija je naš delovni kolektiv pozdravil visokega gosta iz prijateljske afriške države Sudana, premiera Ibrahima Abuda. — V času svojega obiska v Jugoslaviji, si je predsednik sudanske vlade, general Abud poleg drugih naših gospodarskih organizacij in zanimivosti ogledal v spremstvu podpredsednika Izvršnega sveta FLRJ, tovariša Aleksandra Rankovića in predsednika Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije, tovariša Mihe Marinka, tudi nekatere oddelke »Iskre« v Kranju, kjer ga je še zlasti zanimala proizvodnja telefonskih aparatov in central.

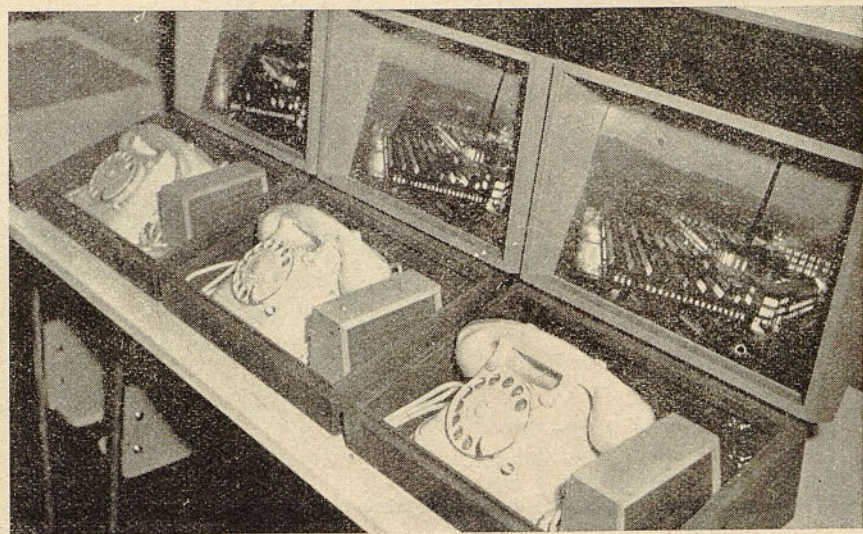
Ta dan je bilo v naši tovarni zares praznično, saj je naš delovni kolektiv z izrazi najglobjega prijateljstva sprejel odličnega gosta iz daljne afriške dežele. Povsod in tako tudi v našem podjetju, je bil general Ibrahim Abud s svojim spremstvom toplo in prisrčno sprejet, kar je zapisal tudi v spominsko knjigo. Delovni kolektivi, ki jih je med svojim potovanjem po Jugoslaviji obiskal, so visokemu gostu poklonili vrsto svojih značilnih izdelkov. Kolektiv »Iskre« je premieru Abudu poklonil tri garniture telefonskih naprav.

—Jan—

Od zgoraj navzdol:
Predsednik Sudana Abud
se vpisuje v spominsko
knjigo tovarne

Med ogledom proizvodnje
telefonov

Garniture telefonov —
darilo delovnega kolektiva
»Iskre« voditelju prijatelj-
ske države Sudan

PERSONALNA KRONIKA

Vstopili v mesecu juniju 1960

Produkcija: Niko Drinovec, delavec; Alojz Jerman, delavec; Ivanka Vene, delavka; Francka Osterman, delavka; Janez Povhe, delavec; Alfonz Simonec, delavec; Ivan Hafner, delavec; Janez Polajnar, delavec; Antonija Štern, delavka; Anton Zorman, delavec; Janez Snedic, delavec; Marjan Bajželj, delavec; Franc Rupar, delavec; Ana Jeraj, delavka; Mira Jerič, delavka; Pavel Križnar, delavec.

Finančni sektor: Milka Treven, NS uslužbenka; Pavla Perčič, SS uslužbenka; Marija Gorjanc, SS uslužbenka.

Splošni oddelke: Silva Pečnik, NS uslužbenka; Boris Tauffer, delavec; Blaž Klinar, delavec; Alojz Traven, delavec; Franc Bajželj, delavec.

Orodjarna: Franc Semen, delavec; Peter Primožič, delavec; Ivan Hiti, delavec; Stanislav Bajželj, delavec.

Komunalni oddelke: Matevž Pogacar, noč. čuvaj; Vinko Šenk, upravnik-Preddvor.

Montaža instrumentov za obrat v Otočah: Matilda Dolžan, delavka; Erika Frumen, delavka; Marija Skumavec, delavka; Kati Macuh, delavka; Anton Rejc, delavec; Marija Možina, delavka; Anica Papa, delavka; Frančiška Rozman, delavka; Marija Aljančič, delavka; Anica Debeljak, delavka.

Montaža splošna - obrat Lipnica: Ivanka Lampič, delavka - 4 ure pogodbeno; Ivanka Janc, delavka; Angela Silar, delavka; Marica Odar, delavka; Cilka Pogačnik, delavka; Jožefa Kordeš, delavka; Marija Ješe, delavka; Sonja Hajdinjak, delavka; Damjana Nardin, delavka; Antonija Avsenik, delavka; Olga Gale, delavka; Silvo Dežman, delavec; Marija Solar, delavka; Katarina Horvat, delavka.

Komercialni in nabavni oddelke: Ivo Kusturin, VS ekonomist; Slavica Repac, SS uslužbenka; Franc Rotar, VS ekonomist; Peter Kozamernik, delavec-skladiščnik.

Odprema: Ivan Okršlar, delavec; Franc Hrestak, delavec.

Razvojni biro: Viktorija Kožar, delavka; Franc Grašič, SS tehnik; Janez Gradišar, orodjar KV; Franc Zupančič, finomehanik KV; Jože Opara, orodjar KV.

OTK: Jožefa Pondelak, delavka; Jurij Bogataj, delavec.

Splošni sektor - propagandni oddelke: Vera Peterc, SS uslužbenka; Jože Zaplotnik, fotograf.

Prevozni oddelke: Janez Freljih, delavec.

Obratno gospodarstvo: Pavla Novak, NS uslužbenka.

Izstopili v mesecu juniju 1960

Produkcija: Franc Šubic, delavec; Franc Kalan, delavec; Alojz Jerman, delavec; Marija Lebar, delavka; Jakob Jerala, delavec; Vida Seifer, uslužben-

ka; Adolf Jagarinec, delavec; Stane Bajželj, delavec.

Splošna montaža: Francka Staroverski, delavka; Marija Čerče, delavka; Angelca Peneš, delavka.

Montaža usmernikov: Francka Cvenkelj, delavka.

Orodjarna: Leopold Jamnik delavec.

Splošni oddelke: Jože Eršte, delavec; Janez Košir, delavec.

Kino montaža: Marija Luskovec, delavka.

Vstopili v mesecu juliju 1960

Produkcija: Marija Lebar, PK delavka; Ambrož Teran, KV strugar; Peter Rezar, KV strugar; Alojz Pevec, PK delavec; Aleksander Petrovič, PK delavec; Janez Orehek, PK delavec; Marija Preskar, PK delavka; Martin Koritnik, PK delavec.

Razvojni oddelke: Anton Oman, KV električar; Anton Markič, KV rezkalec; Marjan Kalan, KV elektromehanik; Stanislav Rozman, KV mehanik; Janez Karlovšek, KV strojni ključavničar; Drago Kump, KV finomehanik; Marija Sušnik, KV radiomehanik; Friderika Stare, KV telefonski mehanik; Anton Čuk, KV mehanik; Adolf Mrak, KV telefonski mehanik; Anton Mohar, KV elektromehanik.

Splošni oddelke: Duško Stevčevski, PK delavec.

Oddelke tehnične kontrole: Anton Stopar, KV telefonski mehanik; Frančiška Dolinar, KV mehanik; Andrej Koželj, KV mehanik; Jože Štrukelj, VK TT mehanik; Ljudmila Dolenc, PK delavka; Ludvika Hafner, KV telefonski mehanik.

Orodjarna: Franc Hribernik, KV strugar; Stane Berčič, KV orodjar; Stane Kranjc, KV strugar; Franc Lunar, KV strojni ključavničar; Janez Vogel-nik, KV strugar; Alojz Bračko, KV rezkalec; Marjan Jazbec, KV strugar; Martin Oman, KV rezkalec; Janez Vilfan, KV strojni ključavničar; Anica Štular, NS uslužbenka; Mihael Hafner, KV orodjar; Franc Košir, KV orodjar; Franc Alič, KV strojni ključavničar;

Martin Rozman, KV orodjar; Janez Gašperšič, KV orodjar; Ferdinand Alič, KV strojni ključavničar.

Kadrovski oddelke: Saša Markič, NS uslužbenka.

Finančni: Dana Motl, SS uslužbenka; Marija Bertoncelj, SS uslužbenka.

Komerciala: Marija Gregorc, NS uslužbenka; Jože Zupan, PK delavec.

Montaža instrumentov: Zdravko Pristavec, KV strugar.

Organizacija: Majda Ahačič, NS uslužbenka.

Obrat Lipnica: Janez Solar, PK delavec; Marija Rakovec, PK delavka; Jože Bizjak, PK delavec; Terezija Jureš, PK delavka; Milena Gašperič, PK delavka; Marija Grošelj, PK delavka; Terezija Rešek, PK delavka; Anton Albinini, KV strojni ključavničar; Antonija Cengele, PK delavka.

Obrat Otoče: Pavla Eržen, PK delavka.

Izstopili v mesecu juliju 1960

Vzdrževanje strojev: Anton Novak, KV strojni ključavničar.

Produkcija: Valentin Rupar, PK delavec; Ernest Svetanič, PK delavec; Darjo Vidic, PK delavec; Stanko Okršlar, PK delavec; Bogomir Munda, PK delavec; Ana Osojnik, PK delavka; Josip Zadravec, PK delavec; Peter Žlogar, PK delavec; Franc Avguštin, PK delavec; Miroslav Požar, PK delavec; Josip Kamenski, K strugar; Štefan Strupi, PK delavec; Jože Freljih, PK delavec; Franc Bajželj, PK delavec.

Prevoz: Miha Pavec, KV transportni delavec.

Odprema: Olga Markelj, NS uslužbenka.

Kino montaža: Janko Hajsinger, KV finomehanik.

Splošni oddelke: Jernej Šter, NK delavec; Silvo Planinšek, SS uslužbenec.

Prezemni oddelke: Pavel Vrtnik, KV delavec.

Razvojni oddelke: Stane Podlesnik, VK finomehanik.

Obrat Lipnica: Julijana Saftič, NK delavka.

Skrbno negovani, pa čeprav že precej »postarani«, naši avtobusi še vedno vsak dan opravijo doberšen del prevozov delavcev na delo in z njega